

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

Ընդունված է 2016 թվականի հոկտեմբերի 4-ին

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳԻՐՔ

Հոդված 4. Օրենսգրքում կիրառվող հիմնական հասկացությունները

1. Հարկային հարաբերությունները կարգավորող իրավական ակտերի կիրառության իմաստով՝ ստորև նշված հասկացություններն ունեն հետևյալ իմաստն ու նշանակությունը.

1) **հարկ՝** պետական և (կամ) հասարակական կարիքների բավարարման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության պետական և (կամ) համայնքների բյուջեներ վճարվող պարտադիր և անհատույց գումար, որը վճարվում է հարկ վճարողների կողմից՝ Օրենսգրքով սահմանված կարգով, չափերով և ժամկետներում.

2) **վճար՝** Օրենսգրքով նախատեսված պետական կամ տեղական վճար.

3) **տույժ՝** հարկերը կամ վճարները Օրենսգրքով կամ վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված ժամկետներում չվճարելու կամ այդ ժամկետներից ուշ վճարելու համար Օրենսգրքով սահմանված պատասխանատվության միջոց.

4) **տուգանք՝** Օրենսգրքով կամ վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված պահանջները չկատարելու կամ խախտումներով կատարելու համար սահմանված պատասխանատվության միջոց.

5) **ապառք՝** Օրենսգրքով կամ վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված՝ վճարման վերջնաժամկետում չվճարված կամ չմարված հարկի կամ վճարի գումար.

6) **հարկի կամ վճարի կանխավճար՝** մինչև հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտը որոշակի ժամանակահատվածի համար Օրենսգրքով կամ վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված կարգով հաշվարկվող և կատարվող՝ հարկի կամ վճարի վճարում.

72) **հարկային գործ՝** հարկ վճարողին վերաբերող փաստաթղթերի պահպանման համար հարկային մարմնի սահմանած կարգով վարվող անհատական գործ.

73) **զեղչ՝** մատակարարվող ապրանքի կամ կատարվող աշխատանքի կամ մատուցվող ծառայության գնի իջեցում (նվազեցում):

74) առևտրի էլեկտրոնային հարթակ՝ ինտերնետ ցանցում ապրանքների էլեկտրոնային առևտրի կազմակերպման նպատակով կազմակերպական, տեղեկատվական և տեխնիկական լուծումների ապարատային ու ծրագրային համալիր, որը՝

ա. օգտագործվում է ապրանքների ցուցադրության, ապրանքների վաճառքի պայմանները գնորդին ներկայացնելու և ապրանքների էլեկտրոնային առևտրի պայմանագրեր կնքելու նպատակով,

բ. շահագործվում է Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ԵՏՄ անդամ այլ պետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից (այդ թվում՝ ապրանքի սեփականատեր հանդիսացող),

գ. ապահովում է էլեկտրոնային կապուղիներով ԵՏՄ մի անդամ պետության կազմակերպության կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ և մեկ այլ անդամ պետության անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձի միջև ԵՏՄ ապրանքի կարգավիճակ ունեցող ապրանքների առքովաճառքի, փոխադրման և ԵՏՄ մի անդամ պետությունից մեկ այլ անդամ պետության տարածք առաքման պայմանները.

75) ապրանքների էլեկտրոնային առևտուր՝ ինտերնետ տեղեկատվական համակարգերի կիրառմամբ Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ԵՏՄ անդամ այլ պետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից առևտրի էլեկտրոնային հարթակի միջոցով Հայաստանի Հանրապետության տարածքում անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձանց ապրանքների իրացում՝ հետևյալ պայմանների միաժամանակյա պահպանմամբ.

ա. ապրանքների իրացման գործարքների էլեկտրոնային եղանակով ձևակերպում,

բ. ապրանքների ձեռքբերման համար անկանխիկ եղանակով վճարման կատարում.

գ. ապրանքների առաքման ծառայության ապահովում կամ ապրանքների փոխադրման համար սուրհանդակային և (կամ) փոստային գործունեության ծառայություններ մատուցող անձանց միջոցով ապրանքների առաքման ապահովում.

76) **անալիտիկ հաշվառում**՝ առանձին միավոր ապրանքի կամ միավոր այլ ակտիվի կամ միավոր ծառայության կամ միավոր աշխատանքի սկզբնական և հաշվեկշռային արժեքի հաշվարկման միջոցով հաշվառման վարում՝ արտացոլելով դրա հաշվարկում ու հետագա փոփոխությունները.

77) բանկային հաշվի քաղվածք՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված իրավական ակտերով նախատեսված տեղեկություններ պարունակող փաստաթուղթ (քաղվածք):

(4-րդ հոդվածը լրաց., փոփ., խմբ. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, խմբ., փոփ. 23.03.18 ՀՕ-261-Ն, փոփ., լրաց. 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, լրաց. 25.06.19 ՀՕ-68-Ն, 23.09.19 ՀՕ-172-Ն, խմբ. 10.09.19 ՀՕ-146-Ն, փոփ. 25.03.20 ՀՕ-185-Ն, լրաց. 01.06.20 ՀՕ-280-Ն, 18.06.20 ՀՕ-321-Ն, խմբ. 03.03.21 ՀՕ-80-Ն, փոփ., խմբ. 26.05.21 ՀՕ-244-Ն, խմբ. 17.11.21 ՀՕ-359-Ն, լրաց. 07.07.22 ՀՕ-302-Ն, լրաց., խմբ. 04.03.22 ՀՕ-55-Ն)

(18.06.20 ՀՕ-321-Ն-ի 2-րդ հոդվածի փոփոխությունների գործողությունը տարածվում է 2018 թվականի հունվարի 1-ից հետո ծագած հարաբերությունների վրա)

(հոդվածի 12.05.20 ՍԴՈ-1529 որոշմամբ ճանաչված Սահմանադրությանը հակասող դրույթը համապատասխանեցվել է Սահմանադրությանը 03.03.21 ՀՕ-80-Ն օրենքի 2-րդ հոդվածի փոփոխությամբ)

(26.05.21 ՀՕ-244-Ն օրենքն ունի անցումային դրույթ)

(04.03.22 ՀՕ-55-Ն օրենքն ունի անցումային դրույթ)

Հոդված 15. Հարկի կամ բնօգտագործման վճարի հաշվարկման մեթոդները և հաշվառման եղանակները

(վերնագիրը լրաց. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն)

1. Հարկի կամ բնօգտագործման վճարի հաշվարկը կատարվում է հաշվառման հաշվեգրման մեթոդով, եթե Օրենսգրքով չի նախատեսվում, որ հարկի կամ բնօգտագործման վճարի հաշվարկը կատարվում է հաշվառման դրամարկղային մեթոդով: Օրենսգրքի կիրառության իմաստով՝

1) հաշվառման հաշվեգրման մեթոդը նշանակում է, որ՝

ա. հարկ վճարողը եկամուտների և ծախսերի հաշվառումն իրականացնում է՝ ելնելով իր կողմից այդ եկամուտների ստացման իրավունքը ձեռք բերելու կամ իր համար այդ ծախսերը ճանաչելու պահից՝ անկախ հատուցումների ստացման կամ վճարումների կատարման պահից,

բ. հարկ վճարողը հարկերի, բնօգտագործման վճարի և հարկերից հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների հաշվառումն իրականացնում է՝ ելնելով հարկային պարտավորության ծագման կամ հարկերից հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների առաջացման պահից՝ անկախ իր կողմից իրականացվող գործարքների դիմաց հատուցումների ստացման կամ հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների գծով մատակարարներին կամ հարկային կամ մաքսային մարմիններին վճարումների կատարման պահից.

2) հաշվառման դրամարկղային մեթոդը նշանակում է, որ՝

ա. հարկ վճարողը եկամուտների և ծախսերի հաշվառումն իրականացնում է՝ ելնելով հատուցումների ստացման կամ վճարումների կատարման պահից՝ անկախ իր կողմից այդ եկամուտների ստացման իրավունքը ձեռք բերելու կամ իր համար այդ ծախսերը ճանաչելու պահից,

բ. հարկ վճարողը հարկերի, բնօգտագործման վճարի և հարկերից հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների հաշվառումն իրականացնում է՝ ելնելով իր կողմից իրականացվող գործարքների դիմաց հատուցումների ստացման կամ հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների գծով մատակարարներին կամ հարկային կամ մաքսային մարմիններին վճարումների կատարման պահից՝ անկախ հարկային պարտավորության ծագման կամ հարկերից հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների առաջացման պահից:

2. Սույն մասով սահմանված դեպքերում հարկի կամ բնօգտագործման վճարի հաշվարկը կատարվում է առանձնացված հաշվառման եղանակով: Հարկի կամ բնօգտագործման վճարի հաշվարկման առանձնացված եղանակը նշանակում է, որ՝

1) (կեփն ուժը կորցրել է 25.06.19 ՀՕ-68-Ն)

2) (կեփն ուժը կորցրել է 25.06.19 ՀՕ-68-Ն)

3) եթե հարկ վճարողը միաժամանակ իրականացնում է հարկման ոչ ենթակա և հարկման ենթակա գործունեության տեսակներ կամ գործարքներ, ապա հարկ վճարողը պարտավոր է վարել հարկման ոչ ենթակա գործունեության տեսակների կամ գործարքների մասով ձևավորվող հարկման օբյեկտների, հարկման բազաների, Օրենսգրքով սահմանված նվազեցումների, հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների և հարկման ենթակա գործունեության տեսակների կամ գործարքների մասով ձևավորվող հարկման օբյեկտների, հարկման բազաների, Օրենսգրքով սահմանված նվազեցումների, հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների առանձնացված հաշվառում:

4) եթե հարկ վճարողը միաժամանակ ստանում է հարկման ոչ ենթակա և հարկման ենթակա եկամուտներ, ապա հարկ վճարողը պարտավոր է վարել հարկման ոչ ենթակա եկամուտների, դրանց ստացման հետ ուղղակիորեն կապված նվազեցումների և հարկման ենթակա եկամուտների, դրանց ստացման հետ ուղղակիորեն կապված նվազեցումների առանձնացված հաշվառում:

5) եթե հարկ վճարողը միաժամանակ ստանում է հարկման նպատակով եկամուտ չհամարվող և հարկման նպատակով եկամուտ համարվող տարրեր (եկամուտներ), ապա հարկ վճարողը պարտավոր է վարել հարկման նպատակով եկամուտ չհամարվող տարրերի (եկամուտների), դրանց ստացման հետ ուղղակիորեն կապված նվազեցումների և հարկման նպատակով եկամուտ համարվող տարրերի (եկամուտների), դրանց ստացման հետ ուղղակիորեն կապված նվազեցումների առանձնացված հաշվառում:

6) եթե հարկ վճարողը միաժամանակ իրականացնում է միևնույն հարկի հիմնական և տարբերակված դրույքաչափերով հարկման ենթակա գործունեության տեսակներ կամ գործարքներ, ապա հարկ վճարողը պարտավոր է վարել այդ գործունեության տեսակների կամ գործարքների մասով ձևավորվող հարկման օբյեկտների ու հարկման բազաների առանձնացված հաշվառում:

7) եթե հարկ վճարողն իրականացնում է այնպիսի գործարքներ (գործառնություններ), որոնց մասով ձևավորվող հարկման օբյեկտները և (կամ) հարկման բազաները Օրենսգրքով սահմանված դեպքերում կարող են վերանայվել կամ ճշգրտվել, ապա հարկ վճարողը պարտավոր է վարել այդ գործարքների (գործառնությունների) մասով ձևավորվող հարկման օբյեկտների և (կամ) հարկման բազաների առանձնացված հաշվառում:

8) եթե հարկ վճարողը համարվում է Օրենսգրքի 5-րդ գլխով սահմանված կարգով իրականացվող համատեղ գործունեության հաշվետու մասնակից կամ մասնակից, ապա հարկ վճարողը պարտավոր է վարել իր՝ համատեղ գործունեությունից տարբերվող գործունեության մասով ձևավորվող հարկման օբյեկտների, հարկման բազաների, հարկի գումարների, Օրենսգրքով սահմանված նվազեցումների, հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների և համատեղ գործունեության մասով ձևավորվող հարկման օբյեկտների, հարկման բազաների, հարկի գումարների, Օրենսգրքով սահմանված նվազեցումների, հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների առանձնացված հաշվառում:

9) եթե Հայաստանի Հանրապետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձը Հայաստանի Հանրապետությունում ունի հաշվառված մշտական հաստատություն, ապա այդ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձը պարտավոր է Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձի հաշվառված մշտական հաստատության մասով վարել ձևավորվող հարկման օբյեկտների, հարկման բազաների, հարկի գումարների, Օրենսգրքով սահմանված նվազեցումների և հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների առանձնացված հաշվառում:

3. Եթե սույն հոդվածի 2-րդ մասի 3-8-րդ կետերով սահմանված առանձնացված հաշվառում վարելը հնարավոր չէ, ապա սույն հոդվածի 2-րդ մասի 3-8-րդ կետերով սահմանված դեպքերում հարկման օբյեկտները, հարկման բազաները, հարկի գումարները, Օրենսգրքով սահմանված նվազեցումներն ու հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարները (այն մասով, որ մասով առանձնացվող հաշվառում վարելը հնարավոր չէ) հաշվարկվում են տեսակարար կշիռների մեթոդով՝ հիմք ընդունելով՝

1) **(կեպն ուժը կորցրել է 25.06.19 ՀՕ-68-Ն)**

2) **(կեպն ուժը կորցրել է 25.06.19 ՀՕ-68-Ն)**

3) սույն հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետով սահմանված դեպքում՝ հարկման ենթակա գործունեության տեսակներին կամ գործարքներին վերագրվող հարկման օբյեկտների, հարկման բազաների, Օրենսգրքով սահմանված նվազեցումների կամ հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների տեսակարար կշիռները հարկ վճարողի, համապատասխանաբար, ընդհանուր հարկման օբյեկտների, ընդհանուր հարկման բազաների, Օրենսգրքով սահմանված ընդհանուր նվազեցումների կամ ընդհանուր հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների կառուցվածքում:

4) սույն հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետով սահմանված դեպքում՝ հարկման ենթակա եկամուտների տեսակարար կշիռները հարկ վճարողի ընդհանուր եկամուտների կառուցվածքում.

5) սույն հոդվածի 2-րդ մասի 5-րդ կետով սահմանված դեպքում՝ հարկման նպատակով եկամուտ համարվող տարրերի (եկամուտների) տեսակարար կշիռները հարկ վճարողի ընդհանուր եկամուտների կառուցվածքում.

6) սույն հոդվածի 2-րդ մասի 6-րդ կետով սահմանված դեպքում՝ հարկի հիմնական դրույքաչափից տարբերակված դրույքաչափով հարկման ենթակա գործունեության տեսակին կամ գործարքին վերագրվող հարկման օբյեկտների կամ հարկման բազաների տեսակարար կշիռները հարկ վճարողի, համապատասխանաբար, ընդհանուր հարկման օբյեկտների կամ ընդհանուր հարկման բազաների կառուցվածքում.

7) սույն հոդվածի 2-րդ մասի 7-րդ կետով սահմանված դեպքում՝ այդ կետում նշված գործարքների (գործառնությունների) մասով ձևավորվող հարկման օբյեկտների կամ հարկման բազաների տեսակարար կշիռները հարկ վճարողի, համապատասխանաբար, ընդհանուր հարկման օբյեկտների կամ ընդհանուր հարկման բազաների կառուցվածքում.

8) սույն հոդվածի 2-րդ մասի 8-րդ կետով սահմանված դեպքում՝ համատեղ գործունեությունից տարբերվող գործունեության մասով ձևավորվող հարկման օբյեկտների, հարկման բազաների, Օրենսգրքով սահմանված նվազեցումների կամ հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների տեսակարար կշիռները հարկ վճարողի, համապատասխանաբար, ընդհանուր հարկման օբյեկտների, ընդհանուր հարկման բազաների, Օրենսգրքով սահմանված ընդհանուր նվազեցումների կամ ընդհանուր հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարների կառուցվածքում:

4. Սույն հոդվածի կիրառության իմաստով համարվում է, որ առանձնացված հաշվառում վարելը հնարավոր չէ, եթե հարկման օբյեկտները կամ հարկման բազաները կամ հարկի գումարները կամ եկամուտները կամ դրանց ստացման հետ կապված՝ Օրենսգրքով սահմանված նվազեցումները կամ հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարները հնարավոր չէ ուղղակիորեն վերագրել հարկման ենթակա, հարկման ոչ ենթակա, հարկման տարբեր համակարգերում հարկման ենթակա, տարբերակված դրույքաչափով հարկման ենթակա՝

- 1) կոնկրետ գործարքին կամ
- 2) գործունեության կոնկրետ տեսակին կամ
- 3) եկամտի կոնկրետ տեսակին:

5. Եթե սույն հոդվածի 2-րդ մասի 3-8-րդ կետերով սահմանված առանձնացված հաշվառում վարելը հնարավոր է, սակայն հարկ վճարողն այն չի ապահովել, ապա հարկային մարմինն իրավունք ունի հարկ վճարողի հարկման օբյեկտները կամ հարկման բազաները կամ հարկի գումարները կամ եկամուտները կամ դրանց ստացման հետ կապված՝ Օրենսգրքով սահմանված նվազեցումները կամ հաշվանցվող (պակասեցվող) գումարները որոշելու սույն հոդվածի 3-րդ մասի 3-8-րդ կետերով սահմանված համապատասխան տեսակարար կշիռների մեթոդի կիրառությամբ:

6. Սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված՝ առանձնացված հաշվառման եղանակի և սույն հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված՝ տեսակարար կշիռների մեթոդի կիրառության կանոնների առանձնահատկությունները սահմանված են Օրենսգրքի հատուկ մասի՝ առանձին հարկատեսակների և վերաբերող բաժիններում:

7. Օրենսգրքի՝ առանձին հարկատեսակներին վերաբերող բաժիններով սահմանված դեպքերում հարկի կամ հարկման բազայի հաշվարկման համար հիմք հանդիսացող հաշվառումն իրականացվում է հաշվապահական հաշվառումը և ֆինանսական հաշվետվությունները կարգավորող օրենքներով և այլ իրավական ակտերով սահմանված դրույթների հիման վրա, եթե Օրենսգրքով չեն նախատեսվում դրանց կիրառության առանձնահատկություններ:

8. Անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար համարվող ֆիզիկական անձի կողմից ստացվող եկամուտները որպես անհատ ձեռնարկատիրոջ կամ նոտարի կամ որպես տվյալ ֆիզիկական անձի եկամուտներ համարելու առումով հիմք է ընդունվում գործարքի կողմ որպես անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար կամ որպես ֆիզիկական անձ հանդես գալու հանգամանքը:

9. Անհատ ձեռնարկատերերը պարտավոր են վարել ակտիվների և պարտավորությունների հաշվառում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության սահմանված կարգով:

10. Հարկ վճարողները պարտավոր են վարել անալիտիկ հաշվառում:

(15-րդ հոդվածը լրաց., փոփ. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, փոփ. 25.06.19 ՀՕ-68-Ն)

Հողված 16. Արտարժույթով արտահայտված գործարքների ու գործառնությունների հաշվառման կանոնները

1. Արտարժույթով արտահայտված գործարքների ու գործառնությունների շրջանակներում՝

1) ապրանքների ներմուծման կամ արտահանման գործառնությունների մասով ձևավորվող հարկման բազաները և ապրանքների սկզբնական արժեքները որոշվում են՝

ա. ԵՏՄ անդամ չհամարվող պետությունից ապրանքի ներմուծման կամ ԵՏՄ անդամ չհամարվող պետություն ապրանքի արտահանման գործառնությունների դեպքում՝ համապատասխանաբար ապրանքի ներմուծման կամ ապրանքի արտահանման մաքսային հայտարարագրի գրանցման ամսաթվի դրությամբ (անկախ հետագայում այդ գործառնությունների մասով ԵՏՄ միասնական մաքսային օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ապրանքի ներմուծման ճշտված մաքսային հայտարարագիր կամ ապրանքի արտահանման ճշտված մաքսային հայտարարագիր ներկայացնելու հանգամանքից)՝ ելնելով այդ օրը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքից,

բ. ԵՏՄ անդամ պետությունից ապրանքի ներմուծման կամ ԵՏՄ անդամ պետություն ապրանքի արտահանման գործառնությունների դեպքում՝ համապատասխանաբար ապրանքը Հայաստանի Հանրապետության տարածք ներմուծելու (Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանը հատելու) կամ ապրանքը Հայաստանի Հանրապետությունից արտահանելու (Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանը հատելու) ամսաթվի դրությամբ՝ ելնելով այդ օրը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքից: Այն դեպքում, երբ ապրանքը Հայաստանի Հանրապետության սահմանը հատում է օդային տրանսպորտով կամ փոստային օպերատորի կողմից մատուցվող փոստային ծառայության միջոցով, ԵՏՄ անդամ պետությունից ապրանքի ներմուծման կամ ԵՏՄ անդամ պետություն ապրանքի արտահանման գործառնությունների դեպքում ապրանքի հարկման բազան և սկզբնական արժեքը որոշվում են տրանսպորտային (փոխադրման) փաստաթղթերի՝ կոնսամենտում, բեռնագրում կամ այլ փաստաթղթերում նշված ամսաթվի դրությամբ՝ ելնելով այդ օրը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքից.

2) Հայաստանի Հանրապետության տարածքում Հայաստանի Հանրապետության ռեզիդենտ կազմակերպության կամ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձի և Հայաստանի Հանրապետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձի (բացառությամբ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձի՝ Հայաստանի Հանրապետությունում հաշվառված մշտական հաստատության) միջև կատարվող՝ ապրանքի մատակարարման, աշխատանքի կատարման կամ ծառայության մատուցման գործարքների դեպքում, ինչպես նաև այն դեպքում, երբ Հայաստանի Հանրապետությունում հաշվառված մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կողմից իրականացվող՝ ապրանքի մատակարարման, աշխատանքի կատարման կամ ծառայության մատուցման գործարքի գծով ավելացված արժեքի հարկի հաշվարկման և վճարման պարտավորությունը, Օրենսգրքի 4-րդ բաժնի համաձայն, կրում է գործարքի կողմ համարվող՝ Հայաստանի Հանրապետության ռեզիդենտ կազմակերպությունը կամ Հայաստանի Հանրապետության ռեզիդենտ ֆիզիկական անձը կամ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձի՝ Հայաստանի Հանրապետությունում հաշվառված մշտական հաստատությունը, ձևավորվող հարկման բազաները և սկզբնական արժեքները որոշվում են համապատասխան հաշվարկային փաստաթղթի դուրս գրման ամսաթվի դրությամբ (անկախ հետագայում այդ գործարքների ճշգրտման արդյունքում Օրենսգրքով սահմանված կարգով ճշգրտող հաշվարկային փաստաթուղթ դուրս գրելու հանգամանքից կամ անկախ հետագայում այդ գործարքի մասով դուրս գրված հաշվարկային փաստաթուղթը չեղարկելու հանգամանքից)՝ ելնելով այդ օրը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքից.

2.1) Հայաստանի Հանրապետության տարածքում անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձի և Օրենսգրքի 288-րդ հոդվածի 9.1-ին մասով սահմանված կարգով հարկային մարմնում հաշվառված՝ Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության միջև կատարվող էլեկտրոնային ծառայությունների մատուցման գործարքների դեպքում ձևավորվող հարկման բազաները որոշվում են էլեկտրոնային ծառայության մատուցման պահը համարվող օրվա դրությամբ՝ ելնելով այդ օրը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքից.

2.2) Հայաստանի Հանրապետության տարածքում անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձի և Օրենսգրքի 288-րդ հոդվածի 9.2-րդ մասով սահմանված կարգով հարկային մարմնում հաշվառված՝ Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ԵՏՄ անդամ այլ պետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ միջև էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում ապրանքների մատակարարման գործարքների դեպքում ձևավորվող հարկման բազաները որոշվում են ապրանքի մատակարարման պահը համարվող օրվա դրությամբ՝ ելնելով այդ օրը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքից.

3) հարկային գործակալի կողմից վճարվող՝ հարկման ենթակա եկամուտներից հարկի գումարը հաշվարկվում է այդ եկամուտների վճարման ամսաթվի դրությամբ՝ ելնելով այդ օրը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքից:

4) սույն մասի 1-3-րդ կետերում չնշված դեպքերում ձևավորվող հարկման բազաները և ապրանքների սկզբնական արժեքները որոշվում են համապատասխան հաշվարկային փաստաթղթի դուրսգրման, իսկ հաշվարկային փաստաթղթի բացակայության դեպքում՝ գործարքին կամ գործառնությանը վերաբերող՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կազմված այլ փաստաթղթերի կազմման ամսաթվի դրությամբ՝ ելնելով այդ օրը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքից:

2. Սույն հոդվածի կիրառության իմաստով, որպես տվյալ օրը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեք, հիմք է ընդունվում Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից մինչև տվյալ օրվա ժամը 16:00-ն հրապարակված միջին փոխարժեքը:

(16-րդ հոդվածը լրաց. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, խմբ., փոփ., լրաց. 25.06.19 ՀՕ-68-Ն, լրաց. 17.11.21 ՀՕ-359-Ն)

Հոդված 33. Հարկ վճարողների (հարկային գործակալների) և դրանց պաշտոնատար անձանց պարտականությունները

1. Հարկ վճարողը (հարկային գործակալը) և դրա պաշտոնատար անձը պարտավոր է՝

1) Օրենսգրքով այլ բան սահմանված չլինելու դեպքում Օրենսգրքով և վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված կարգով և ժամկետներում ինքնուրույն հաշվարկել և կատարել իր հարկային պարտավորությունները՝ Օրենսգրքով և վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված դեպքերում և կարգով կատարելով նաև հարկի և (կամ) վճարի կանխավճարներ.

2) վարել Օրենսգրքով և վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված հաշվառում, իսկ օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում՝ նաև հաշվապահական հաշվառում.

3) Օրենսգրքով և վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված կարգով և ժամկետներում հարկային մարմին ներկայացնել հարկային հաշվարկները.

4) ներկայացնել հարկային արտոնությունների իր իրավունքը հաստատող փաստաթղթերը.

5) ապահովել հարկման բազայի հաշվարկման և հարկային հաշվարկների ներկայացման համար անհրաժեշտ փաստաթղթերի, ստացվող եկամուտների կամ կատարվող ծախսերի, վճարվող (պահվող) հարկերի մեծությունը հիմնավորող փաստաթղթերի պահպանումը ոչ պակաս, քան հինգ տարի ժամկետում՝ սկսած այն հաշվետու ժամանակաշրջանից, որին այդ փաստաթղթերը վերաբերում են.

6) հաշվարկային փաստաթղթերի՝ ռուսերեն և անգլերեն լեզուներից տարբերվող լեզուներով լրացված (կազմված) օրինակներին կից ապահովել դրանց հայերեն թարգմանված տարբերակները՝ առանց նոտարական վավերացման.

7) իր գործունեության իրականացման յուրաքանչյուր հասցեում՝ առավել տեսանելի տեղում (իսկ գտնվելու և (կամ) կառավարման որոշումների ընդունման, օպերատիվ ֆինանսական ղեկավարման վայրերում՝ համապատասխան ցուցանակների վրա), փակցնել հարկային մարմնի սահմանած ձևի հայտարարություն՝ նշելով հարկ վճարողի լրիվ անվանումը (անհատ ձեռնարկատերերի դեպքում՝ ֆիզիկական անձի անունը, ազգանունը, հայրանունը), հարկ վճարողի հաշվառման համարը,

գործունեության տվյալ վայրի հասցեն և տվյալ հասցեում իրականացվող գործունեության տեսակը (տեսակները)։

8) աշխատանքային պայմաններ ապահովել հարկային հսկողության իրականացման համար, այդ թվում՝ հարկային հսկողություն իրականացնող պաշտոնատար անձանց տրամադրել հարկի կամ վճարի հաշվարկման և վճարման համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը, տվյալները և այլ տեղեկությունները, դրանց լուսապատճենները (լուսապատճենահանման ծախսերը կատարվում են հարկային մարմնի միջոցների հաշվին) կամ կրկնօրինակները։

8.1) Սույն մասի 8-րդ կետում նախատեսված փաստաթղթերը, տվյալները և այլ տեղեկությունները հարկային հսկողության ընթացքում չտրամադրելու դեպքում նշված փաստաթղթերը, տեղեկությունները և տվյալները, որպես բարենպաստ փաստական հանգամանքներ չեն կարող ներկայացվել վարչական ակտի վարչական կամ դատական կարգով բողոքարկման վարույթում և հարկ վճարողը (հարկային գործակալը) կրում է դրանց բացակայությամբ գործի ելքը պայմանավորող բացասական հետևանքների ռիսկը, եթե չի ներկայացնում բավարար հիմնավորումներ այն մասին, որ օբյեկտիվորեն զրկված է եղել նշված ապացույցները վարչական վարույթի ընթացքում ներկայացնելու հնարավորությունից: Սույն կետով նախատեսված դեպքում, եթե հարկային հսկողության արդյունքներով առաջադրվել են հարկային պարտավորություններ, ապա նշված պարտավորությունների վարչական կամ դատական կարգով բողոքարկման վարույթում հարկ վճարողի կողմից վարչական վարույթի ընթացքում իր համար բարենպաստ հետևանքներ առաջացնող փաստաթղթերի, տեղեկությունների և տվյալների չտրամադրման հետևանքով առաջադրված պարտավորությունների ապացուցման պարտականությունը (բեռը) չի կարող դրվել հարկային մարմնի վրա.

9) Օրենսգրքի 17-րդ բաժնով սահմանված կարգով համալիր հարկային ստուգում իրականացնող պաշտոնատար անձանց գրավոր պահանջով էլեկտրոնային կրիչով տրամադրել հաշվապահական հաշվառման համակարգչային ծրագրի միջոցով ստեղծված ֆայլի պատճենը (ստուգման հանձնարարականով ընդգրկվող ժամանակահատվածի մասով)։

10) չխոչընդոտել հարկային հսկողություն իրականացնող պաշտոնատար անձանց ծառայողական պարտականությունների կատարմանը, կատարել նրանց օրինական պահանջները։

11) իրենց բացակայության ընթացքում իրենց պարտականությունները կատարելու նպատակով նշանակել (լիազորել) իրենց փոխարինող պաշտոնատար անձանց։

12) հարկային հսկողության արդյունքում կազմվող ակտերի, արձանագրությունների և դրանց նախագծերի, տեղեկանքների և վարչական ակտերի փաստերի հետ չհամաձայնելու և դրանք չստորագրելու դեպքում այդ մասին համապատասխան նշում կատարել նշյալ փաստաթղթերում։

13) պետական գրանցում ստանալուց (հաշվառվելուց) հետո՝ մինչև առաջին հաշվետու ժամանակաշրջանի համար Օրենսգրքով նախատեսված՝ հարկային հաշվարկները ներկայացնելու վերջին օրը ներառյալ, հարկային մարմին ներկայացնել, իսկ Օրենսգրքով նշված փաստաթղթերն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելու պարտադիր պահանջ նախատեսված լինելու և հարկային մարմնի հետ էլեկտրոնային եղանակով հարկային հաշվարկների ներկայացման մասին պայմանագիր կնքված լինելու դեպքում՝ հարկային մարմնի հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային կառավարման համակարգի «Անձնական գրասենյակ» բաժնում լրացնել այն էլեկտրոնային փոստի հասցեն, որին հարկային մարմնի կողմից էլեկտրոնային եղանակով ուղարկվելու են Օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում հարկային մարմնի կողմից իրականացվող վարչարարության շրջանակներում ծանուցումները։

2. Հարկ վճարողը (հարկային գործակալը) և դրա պաշտոնատար անձն ունեն նաև Օրենսգրքով և վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված այլ պարտականություններ։

(33-րդ հոդվածը փոփ. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, լրաց. 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, փոփ. 03.03.21 ՀՕ-80-Ն)

Հոդված 37. Ապրանքի մատակարարման վայրը

1. Ապրանքի մատակարարման վայրը համարվում է Հայաստանի Հանրապետությունը, եթե ապրանքի մատակարարման պահին այն գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում, կամ եթե ապրանքն արտահանվում է Հայաստանի Հանրապետությունից:

1. Ապրանքի մատակարարման վայրը համարվում է Հայաստանի Հանրապետությունը, եթե՝

1) ապրանքի մատակարարման պահին այն գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում, կամ եթե ապրանքն արտահանվում է Հայաստանի Հանրապետությունից.

2) էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում առևտրի էլեկտրոնային հարթակը շահագործող Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ԵՏՄ անդամ այլ պետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից ապրանքների փոխադրման (տաքման) ավարտի պահին ապրանքները հանձնվում են անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին Հայաստանի Հանրապետության տարածքում:

2. Եթե ապրանքի մատակարարման վայրը, սույն հոդվածի 1-ին մասի համաձայն, չի համարվում Հայաստանի Հանրապետությունը, ապա այդ ապրանքի մատակարարման վայրը համարվում է Հայաստանի Հանրապետությունից դուրս:

Հոդված 38. Ապրանքի մատակարարման պահը

1. Եթե Օրենսգրքով կամ սույն հոդվածով այլ բան սահմանված չէ, ապա ապրանքի մատակարարման պահ է համարվում սույն մասում նշված առավել վաղ առաջացող պահը.

1) այն պահը, երբ ապրանքը հանձնվում է այլ անձի, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ապրանքի նկատմամբ սեփականության իրավունքը, ապրանքի մատակարարման պայմանագրի համաձայն, այլ անձի է անցնում այլ պահի, որի դեպքում ապրանքի մատակարարման պահ է համարվում այդ պահը, կամ

2) այն պահը, երբ առաքված ապրանքն ընդունում է այլ անձը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ապրանքի նկատմամբ սեփականության իրավունքը, ապրանքի մատակարարման պայմանագրի համաձայն, այլ անձի է անցնում այլ պահի, որի դեպքում ապրանքի մատակարարման պահ է համարվում այդ պահը:

2. Եթե ապրանքի նկատմամբ սեփականության իրավունքը ենթակա է պետական գրանցման, ապա այդ ապրանքի մատակարարման պահ է համարվում դրա նկատմամբ սեփականության իրավունքի պետական գրանցման պահը:

3. Եթե լիզինգի (տարատեսակների) պայմանագրով նախատեսվում է, որ այդ պայմանագրի գործողության ժամկետի ավարտից հետո կամ մինչև դրա ավարտը լիզինգի առարկայի նկատմամբ սեփականության իրավունքը կարող է անցնել լիզինգառուին, ապա լիզինգի առարկա հանդիսացող ապրանքի մատակարարման պահ է համարվում յուրաքանչյուր ամսվա վերջին օրը՝ տվյալ ամսվա ընթացքում ստացման ենթակա՝ լիզինգի առարկայի արժեքի համապատասխան գումարի չափով, եթե սույն մասի երկրորդ պարբերությամբ այլ բան սահմանված չէ: Եթե լիզինգի (տարատեսակների) պայմանագրով լիզինգի առարկան հանձնվել է սեփականության իրավունքով լիզինգառուին մինչև ամսվա վերջին օրը, ապա լիզինգի առարկա հանդիսացող ապրանքի մատակարարման պահ է համարվում լիզինգի առարկայի՝ սեփականության իրավունքով լիզինգառուին հանձնելու պահը՝ լիզինգի առարկայի սեփականության իրավունքով լիզինգառուին հանձնման ամսվա ընթացքում ստացման ենթակա՝ լիզինգի առարկայի արժեքի համապատասխան գումարի չափով, եթե սույն մասի երկրորդ պարբերությամբ այլ բան սահմանված չէ:

Լիզինգի (տարատեսակների) պայմանագրով նախատեսված՝ մինչև լիզինգի առարկայի հանձնման-ընդունման պահը լիզինգի առարկայի արժեքի մաս կազմող նախնական վճար ստանալու դեպքում եկամտի ստացման իրավունքը համարվում է ձեռք բերված լիզինգի առարկայի հանձնման-ընդունման պահին՝ մինչև այդ պահն ստացված՝ լիզինգի առարկայի արժեքի մաս կազմող նախնական վճարի չափով:

4. Օրենսգրքի 288-րդ հոդվածի 9.2-րդ մասով սահմանված կարգով հարկային մարմնում հաշվառված՝ Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ԵՏՄ անդամ այլ պետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից ապրանքների էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին ապրանքի մատակարարման պահ է համարվում ապրանքի մատակարարման դիմաց վճարումը կատարելու օրը ներառող եռամսյակի վերջին օրը:

(38-րդ հոդվածը խմբ. 18.06.20 ՀՕ-321-Ն)

Հոդված 59. Ավելացված արժեքի հարկ վճարողները

1. Եթե սույն հոդվածի 2-րդ, 2.1-ին և 3-րդ մասերով այլ բան սահմանված չէ, ապա ԱԱՀ վճարողներ են համարվում սույն հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին կետին համապատասխան հարկային մարմնում որպես ԱԱՀ վճարող հաշվառված կազմակերպությունները, անհատ ձեռնարկատերերը և նոտարները՝ հետևյալ դեպքերում և ժամկետներում.

1) տվյալ հարկային տարվա հունվարի 1-ից մինչև տվյալ հարկային տարվա ավարտը, եթե հարկ վճարողը տվյալ հարկային տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ, Օրենսգրքի 13-րդ բաժնի համաձայն, չի կարող համարվել շրջանառության հարկ վճարող կամ Օրենսգրքի 13-րդ բաժնով սահմանված ժամկետում հարկային մարմին չի ներկայացրել հարկային մարմնի հաստատած ձևով շրջանառության հարկ վճարող համարվելու և հարկային մարմնի հաստատած ձևով միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ համարվելու վերաբերյալ հայտարարություն:

2) հարկային տարվա ընթացքում պետական գրանցում ստացած (օրենքով սահմանված դեպքերում՝ հաշվառված) կազմակերպությունը կամ որպես անհատ ձեռնարկատեր հաշվառված կամ որպես նոտար նշանակված ֆիզիկական անձը՝ համապատասխանաբար, պետական գրանցման (օրենքով սահմանված դեպքերում՝ հաշվառման) կամ որպես անհատ ձեռնարկատեր հաշվառման կամ որպես նոտար նշանակման օրվանից մինչև տվյալ հարկային տարվա ավարտը, եթե հարկ վճարողը համապատասխանաբար պետական գրանցման (օրենքով սահմանված դեպքերում՝ հաշվառման) կամ որպես անհատ ձեռնարկատեր հաշվառման կամ որպես նոտար նշանակման օրվա դրությամբ, Օրենսգրքի 13-րդ բաժնի համաձայն, չի կարող համարվել շրջանառության հարկ վճարող կամ Օրենսգրքի 13-րդ բաժնով սահմանված ժամկետում հարկային մարմին չի ներկայացրել հարկային մարմնի հաստատած ձևով շրջանառության հարկ վճարող համարվելու և հարկային մարմնի հաստատած ձևով միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ համարվելու վերաբերյալ հայտարարություն:

3) հարկային տարվա ընթացքում որպես միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ համարվելուց դադարած կազմակերպությունը կամ անհատ ձեռնարկատերը՝ որպես միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ համարվելուց դադարելու օրվանից մինչև տվյալ հարկային տարվա ավարտը, եթե հարկ վճարողը որպես միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ համարվելուց դադարելու օրվա դրությամբ, Օրենսգրքի 13-րդ բաժնի համաձայն, չի կարող համարվել շրջանառության հարկ վճարող կամ Օրենսգրքի 13-րդ բաժնով սահմանված ժամկետում հարկային մարմին չի ներկայացրել հարկային մարմնի հաստատած ձևով շրջանառության հարկ վճարող համարվելու վերաբերյալ հայտարարություն: Սույն կետով սահմանված դեպքերում որպես միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ համարվելուց դադարելու օրվանից մինչև այդ օրվան հաջորդող 20-րդ օրը ներառյալ հարկ վճարողը հարկային մարմին է ներկայացնում հարկային մարմնի հաստատած ձևով՝ ԱԱՀ վճարող համարվելու և որպես ԱԱՀ վճարող հաշվառվելու վերաբերյալ հայտարարություն (այսուհետ սույն բաժնում՝ հայտարարություն)՝ նշելով որպես միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ համարվելուց դադարելու համապատասխան հիմքը և օրը:

4) հայտարարությունում նշված օրվանից (բայց հայտարարությունը ներկայացնելու օրվան նախորդող 20-րդ օրվանից ոչ շուտ) մինչև հայտարարությունում նշված հարկային տարվա ավարտը, եթե հարկ վճարողը հարկային մարմին է ներկայացրել հայտարարություն՝ նշում կատարելով ԱԱՀ վճարող համարվելու և որպես ԱԱՀ վճարող հաշվառվելու մասին: Եթե հարկ վճարողը, Օրենսգրքի 13-րդ բաժնի համաձայն, դադարում է համարվել շրջանառության հարկ վճարող մինչև հայտարարությունում նշված օրը, ապա շրջանառության հարկ վճարողը ԱԱՀ վճարող է համարվում սույն մասի 5-րդ կետով սահմանված կարգով (հայտարարությունը հաշվի չի առնվում): Եթե հարկ վճարողը, Օրենսգրքի 13-րդ բաժնի համաձայն, դադարել է համարվել միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ մինչև հայտարարությունում նշված օրը, և եթե հարկ վճարողը, որպես միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ համարվելուց դադարելու օրվա դրությամբ, Օրենսգրքի 13-րդ բաժնի համաձայն, չի կարող համարվել շրջանառության հարկ վճարող կամ Օրենսգրքի 13-րդ բաժնով սահմանված ժամկետում հարկային մարմին չի ներկայացրել հարկային մարմնի հաստատած ձևով շրջանառության հարկ վճարող համարվելու վերաբերյալ հայտարարություն, ապա միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտն ԱԱՀ վճարող է համարվում սույն մասի 3-րդ կետով սահմանված կարգով (հայտարարությունը հաշվի չի առնվում):

5) հարկային տարվա այն պահից մինչև տվյալ հարկային տարվա ավարտը, որ պահից հարկ վճարողը Օրենսգրքի 13-րդ բաժնի համաձայն, տվյալ հարկային տարում դադարում է համարվել շրջանառության հարկ վճարող: Ընդ որում, հարկային տարվա ընթացքում գործունեության բոլոր տեսակների մասով իրացման շրջանառության 115 միլիոն դրամի շեմը (այսուհետ նաև՝ ԱԱՀ-ի շեմ) գերազանցելու հիմքով ԱԱՀ վճարող համարվելու դեպքում ԱԱՀ-ն հաշվարկվում և վճարվում է ԱԱՀ-ի շեմը գերազանցող մասով: Շրջանառության հարկ վճարող համարվելուց դադարելու հիմքերից որևէ մեկը տեղի ունենալու օրվանից մինչև այդ օրվան հաջորդող 20-րդ օրը ներառյալ հարկ վճարողը հարկային մարմին է ներկայացնում հայտարարություն՝ նշելով շրջանառության հարկ վճարող համարվելուց դադարելու համապատասխան հիմքը և օրը:

2. Սույն հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին կետին համապատասխան հարկային մարմնում որպես ԱԱՀ վճարող հաշվառված ոչ առևտրային կազմակերպությունները և գյուղատնտեսական արտադրանք արտադրող կազմակերպություններն ու անհատ ձեռնարկատերերը ԱԱՀ վճարողներ են համարվում հետևյալ դեպքերում և ժամկետներում.

1) տվյալ հարկային տարվա հունվարի 1-ից մինչև տվյալ հարկային տարվա ավարտը, եթե կազմակերպության կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ՝ Օրենսգրքի 254-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված կարգով հաշվարկվող՝ նախորդ հարկային տարվա ընթացքում գործունեության բոլոր տեսակների մասով իրացման շրջանառությունը գերազանցել է 115 միլիոն դրամը.

2) հարկային տարվա այն պահից մինչև տվյալ հարկային տարվա ավարտը, որ պահին կազմակերպության կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ՝ Օրենսգրքի 254-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված կարգով հաշվարկվող՝ գործունեության բոլոր տեսակների մասով իրացման շրջանառությունը գերազանցում է 115 միլիոն դրամը: Ընդ որում, հարկային տարվա ընթացքում գործունեության բոլոր տեսակների մասով իրացման շրջանառության 115 միլիոն դրամի շեմը գերազանցելու հիմքով ԱԱՀ վճարող համարվելու դեպքում ԱԱՀ-ն հաշվարկվում և վճարվում է ԱԱՀ-ի շեմը գերազանցող մասով: Գործունեության բոլոր տեսակների մասով իրացման շրջանառության 115 միլիոն դրամը գերազանցելու օրվանից մինչև այդ օրվան հաջորդող 20-րդ օրը ներառյալ սույն մասում նշված հարկ վճարողը հարկային մարմին է ներկայացնում հայտարարություն՝ նշելով ԱԱՀ-ի շեմը գերազանցելու օրը.

3) հայտարարությունում նշված օրվանից (բայց հայտարարությունը ներկայացնելու օրվան նախորդող 20-րդ օրվանից ոչ շուտ) մինչև հայտարարությունում նշված հարկային տարվա ավարտը, եթե կազմակերպությունը կամ անհատ ձեռնարկատերը հարկային մարմին է ներկայացրել հայտարարություն՝ նշում կատարելով ԱԱՀ վճարող համարվելու և որպես ԱԱՀ վճարող հաշվառվելու մասին: Եթե սույն մասում նշված հարկ վճարողի՝ Օրենսգրքի 254-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված կարգով հաշվարկվող՝ գործունեության բոլոր տեսակների մասով իրացման շրջանառության 115 միլիոն դրամը գերազանցում է մինչև հայտարարությունում նշված օրը, ապա սույն մասում նշված հարկ վճարողը ԱԱՀ վճարող է համարվում սույն մասի 2-րդ կետով սահմանված կարգով (հայտարարությունը հաշվի չի առնվում):

Եթե կազմակերպությունը կամ անհատ ձեռնարկատերը գյուղատնտեսական արտադրանքի արտադրության հետ միաժամանակ իրականացնում է նաև այլ գործունեություն, ապա ԱԱՀ վճարող է համարվում սույն հոդվածի 1-ին մասով սահմանված դեպքերում և ժամկետներով:

2.1 Սույն հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին կետին համապատասխան՝ հարկային մարմնում որպես ԱԱՀ վճարող հաշվառված՝ հանրային սննդի ոլորտում գործունեություն իրականացնող կազմակերպություններն ու անհատ ձեռնարկատերերն ԱԱՀ վճարողներ են համարվում հետևյալ դեպքերում և ժամկետներում.

1) տվյալ հարկային տարվա հունվարի 1-ից մինչև տվյալ հարկային տարվա ավարտը, եթե Օրենսգրքի 13-րդ բաժնով սահմանված ժամկետում հարկային մարմին չի ներկայացրել հարկային մարմնի հաստատած ձևով շրջանառության հարկ վճարող համարվելու վերաբերյալ հայտարարություն.

2) հարկային տարվա ընթացքում պետական գրանցում ստացած (օրենքով սահմանված դեպքերում՝ հաշվառված) կազմակերպությունը կամ որպես անհատ ձեռնարկատեր հաշվառված ֆիզիկական անձը՝ համապատասխանաբար, պետական գրանցման (օրենքով սահմանված դեպքերում՝ հաշվառման) կամ որպես անհատ ձեռնարկատեր հաշվառման օրվանից մինչև տվյալ հարկային տարվա ավարտը, եթե հարկ վճարողն Օրենսգրքի 13-րդ բաժնով սահմանված ժամկետում հարկային մարմին չի ներկայացրել հարկային մարմնի հաստատած ձևով շրջանառության հարկ վճարող համարվելու վերաբերյալ հայտարարություն.

3) հայտարարությունում նշված օրվանից (բայց հայտարարությունը ներկայացնելու օրվան նախորդող 20-րդ օրվանից ոչ շուտ) մինչև հայտարարությունում նշված հարկային տարվա ավարտը, եթե հարկ վճարողը հարկային մարմին է ներկայացրել հայտարարություն՝ նշում կատարելով ԱԱՀ վճարող համարվելու և որպես ԱԱՀ վճարող հաշվառվելու մասին:

3. Սույն հոդվածի 4-րդ մասի 2-րդ կետին համապատասխան հարկային մարմնում որպես ԱԱՀ վճարող հաշվառված կազմակերպությունները ԱԱՀ վճարողներ են համարվում հայտարարությունում նշված օրվանից (բայց հայտարարությունը ներկայացնելու օրվան նախորդող 20-րդ օրվանից ոչ շուտ) մինչև հայտարարությունում նշված հարկային տարվա ավարտը:

4. Օրենսգրքի 14-րդ բաժնով սահմանված կարգով հարկային մարմնում որպես ԱԱՀ վճարողներ հաշվառվում են՝

1) կազմակերպությունները (բացառությամբ սույն մասի 2-րդ կետով սահմանված կազմակերպությունների), անհատ ձեռնարկատերերը և նոտարները.

2) կամավորության սկզբունքով հայտարարություն ներկայացնելու դեպքում՝

ա. Հայաստանի Հանրապետությունը՝ ի դեմս պետական մարմինների,

բ. Հայաստանի Հանրապետության համայնքները՝ ի դեմս համայնքային կառավարչական հիմնարկների,

գ. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը:

5. Հարկային մարմնում որպես ԱԱՀ վճարող չհաշվառված կազմակերպությունները, անհատ ձեռնարկատերերը և նոտարները չեն համարվում ԱԱՀ վճարողներ, սակայն Օրենսգրքի 60-րդ հոդվածով սահմանված՝ հարկման օբյեկտ համարվող գործարքներ և (կամ) գործառնություններ իրականացնելու դեպքում պարտավոր են Օրենսգրքով սահմանված կարգով, չափով և ժամկետներում հաշվարկել և պետական բյուջե վճարել այդ գործարքներից և (կամ) գործառնություններից առաջացող ԱԱՀ-ի գումարները, բացառությամբ սույն մասի երկրորդ պարբերությամբ սահմանված դեպքերի:

Ոչ առևտրային կազմակերպությունները և գյուղատնտեսական արտադրանք արտադրող կազմակերպություններն ու անհատ ձեռնարկատերերը մինչև Օրենսգրքի 254-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված կարգով հաշվարկվող՝ գործունեության բոլոր տեսակների մասով իրացման շրջանառության 115 միլիոն դրամը գերազանցելը Օրենսգրքի 60-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 2-րդ կետերով սահմանված՝ հարկման օբյեկտ համարվող գործարքներ իրականացնելու դեպքում (բացառությամբ գյուղատնտեսական արտադրանք չհամարվող ապրանքների մատակարարման գործարքների), այդ գործարքներից Օրենսգրքով սահմանված կարգով, չափով և ժամկետներում ԱԱՀ հաշվարկելու և պետական բյուջե վճարելու պարտավորություն չեն կրում:

6. Անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձինք չեն համարվում ԱԱՀ վճարողներ, սակայն պարտավոր են Օրենսգրքով սահմանված կարգով, չափով և ժամկետներում հաշվարկել և պետական բյուջե վճարել հետևյալ գործառնություններից առաջացող ԱԱՀ-ի գումարները, եթե՝

1) նրանք ԵՏՄ անդամ պետություններից Հայաստանի Հանրապետության տարածք են ներմուծում ապրանքներ, բացառությամբ սույն հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված դեպքի., որոնց ներմուծումը, «Մաքսային կարգավորման մասին» օրենքի համաձայն, համարվում է ձեռնարկատիրական գործունեության նպատակով իրականացվող ներմուծում.

2) նրանք ԵՏՄ անդամ չհանդիսացող պետություններից Հայաստանի Հանրապետություն են ներմուծում ապրանքներ, որոնց ներմուծումը, «Մաքսային կարգավորման մասին» օրենքի համաձայն, համարվում է ձեռնարկատիրական գործունեության նպատակով իրականացվող ներմուծում, և որոնց ներմուծման դեպքում, «Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքի մասին» 2017 թվականի ապրիլի 11-ի պայմանագրի հավելվածով հաստատված Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքին համապատասխան, կիրառվում են միագումար մաքսային վճարի ձևով գանձվող մաքսատուրքեր և հարկեր.

3) մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձինք իրականացնում են ԱԱՀ-ով հարկման օբյեկտ համարվող՝ ապրանքների ներմուծման գործառնություններ:

7. Ապրանքների էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում, եթե ապրանքի մատակարարման վայրը, օրենսգրքի 37-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի համաձայն, համարվում է Հայաստանի Հանրապետությունը, ապա այդ գործարքների մասով Օրենսգրքով սահմանված կարգով, չափով և ժամկետներում ԱԱՀ-ի հաշվարկման և վճարման պարտավորությունը կրում է առևտրի էլեկտրոնային հարթակը շահագործող Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ԵՏՄ անդամ այլ պետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը կամ անհատ ձեռնարկատերը:

(59-րդ հոդվածը խմբ., փոփ., լրաց. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, փոփ. 23.03.18 ՀՕ-261-Ն, 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, 25.06.19 ՀՕ-68-Ն, խմբ. 14.09.22 ՀՕ-355-Ն)

(59-րդ հոդվածը փոփոխվել է 25.06.19 ՀՕ-68-Ն և օրենքի 71-րդ հոդվածի համաձայն՝ մինչև 25.06.19 ՀՕ-68-Ն օրենքի պաշտոնական հրապարակման օրը ներառյալ ընթացիկ հարկային տարվա ընթացքում գործունեության բոլոր տեսակների մասով իրացման շրջանառության 58.35 միլիոն դրամի շեմը գերազանցած հարկ վճարողները 2019 թվականի ընթացքում շարունակում են համարվել ԱԱՀ վճարողներ:)

Հոդված 69. Հաշվետու ժամանակաշրջանը

1. ԱԱՀ-ի հաշվարկման և վճարման համար հաշվետու ժամանակաշրջան է համարվում յուրաքանչյուր հաշվետու ամիսը, բացառությամբ սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված դեպքերի:

2. Օրենսգրքի 288-րդ հոդվածի ~~9.1-ին մասով~~ **9.1-ին և 9.2-րդ մասերով** սահմանված կարգով հարկային մարմնում հաշվառված՝ Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կողմից ԱԱՀ-ի հաշվարկման և վճարման համար հաշվետու ժամանակաշրջան է համարվում յուրաքանչյուր հաշվետու եռամսյակը:

(69-րդ հոդվածը լրաց. 17.11.21 ՀՕ-359-Ն)

Հոդված 70. Պետական բյուջե վճարման ենթակա ավելացված արժեքի հարկի գումարի հաշվարկման կարգը

1. ԱԱՀ վճարողները հաշվետու ժամանակաշրջանի համար պետական բյուջե են վճարում այդ ժամանակաշրջանում իրականացված՝ Օրենսգրքի 60-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 2-րդ կետերով սահմանված՝ հարկման օբյեկտ համարվող գործարքների հարկման բազայի նկատմամբ հաշվարկված ԱԱՀ-ի գումարների և Օրենսգրքի 71-րդ հոդվածով սահմանված կարգով հաշվանցվող (պակասեցվող) ԱԱՀ-ի գումարների (եթե Օրենսգրքի 72-րդ հոդվածով այլ բան սահմանված չէ) դրական տարբերությունը:

2. Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կողմից Հայաստանի Հանրապետությունում իրականացված՝ ապրանքի մատակարարման, աշխատանքի կատարման և (կամ) ծառայության մատուցման, ինչպես նաև այդ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությանը կամ Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձին սեփականության իրավունքով պատկանող ապրանքները Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծելու (այդ թվում՝ ԵՏՄ անդամ պետություններից)՝ ԱԱՀ-ով հարկման ենթակա գործարքների ու գործառնությունների գծով Օրենսգրքով սահմանված կարգով և ժամկետներում ԱԱՀ-ի հաշվարկման և վճարման պարտավորությունը այդ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձի փոխարեն՝ որպես հարկային գործակալ, կրում են պայմանագրային հարաբերությունների կողմ հանդիսացող ԱԱՀ վճարողները:

Սույն մասով սահմանված դեպքերում՝

1) ԱԱՀ-ով հարկման ենթակա գործարքների ու գործառնությունների հարկման բազան որոշվում է Օրենսգրքի 61-րդ և 62-րդ հոդվածներով սահմանված կարգով.

2) ԱԱՀ-ով հարկման ենթակա գործարքները համարվում են Հայաստանի Հանրապետությունում իրականացված, եթե ապրանքի մատակարարման վայրը Օրենսգրքի 37-րդ հոդվածի համաձայն, իսկ աշխատանքի կատարման կամ ծառայության մատուցման վայրը, Օրենսգրքի 39-րդ հոդվածի համաձայն, համարվում է Հայաստանի Հանրապետությունը.

3) ԱԱՀ-ով հարկման ենթակա գործարքների մասով ԱԱՀ-ի հաշվարկման ժամանակ ԱԱՀ-ի շեմը հաշվի չի առնվում.

4) պայմանագրային հարաբերությունների կողմ հանդիսացող ԱԱՀ վճարողն ազատվում է ԱԱՀ-ի հաշվարկման և վճարման պարտավորությունից, եթե ապրանքի ներմուծման փաստաթղթերով (այդ թվում՝ ներմուծման հարկային հայտարարագրով կամ ներմուծման մաքսային հայտարարագրով) հիմնավորվում է, որ ներմուծումը կատարվել է ԱԱՀ վճարողի անունով՝ անկախ ապրանքի նկատմամբ սեփականության իրավունքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքում փոխանցվելու հանգամանքից.

5) Օրենսգրքով սահմանված կարգով և ժամկետներում ԱԱՀ-ի հաշվարկման և վճարման պարտավորությունը կրում է Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը ~~կամ մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձը~~, եթե պայմանագրային հարաբերությունների կողմը համարվում է միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ կամ շրջանառության հարկ վճարող, կամ եթե Օրենսգրքի 288-րդ հոդվածի 9.1-ին մասով սահմանված կարգով հարկային մարմնում հաշվառված՝ Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը մատուցում է էլեկտրոնային ծառայություններ անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին **կամ առևտրի էլեկտրոնային հարթակը շահագործող Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ԵՏՄ անդամ այլ պետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը կամ անհատ ձեռնարկատերը էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում ապրանքներ է մատակարարում անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին:**

(70-րդ հոդվածը փոփ. 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, 25.06.19 ՀՕ-68-Ն, լրաց. 17.11.21 ՀՕ-359-Ն)

Հողված 75. Ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկների ներկայացումը

1. ԱԱՀ վճարողները մինչև յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանին հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ Օրենսգրքի 53-րդ հոդվածով սահմանված կարգով հարկային մարմին են ներկայացնում ԱԱՀ-ի և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկներ:

2. Օրենսգրքի 59-րդ հոդվածի 5-րդ մասով սահմանված հարկ վճարողները հարկման օբյեկտ համարվող գործարք իրականացնելու դեպքում այդ գործարքի իրականացման օրն ընդգրկող հաշվետու ժամանակաշրջանի համար մինչև այդ հաշվետու ժամանակաշրջանին հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ Օրենսգրքի 53-րդ հոդվածով սահմանված կարգով հարկային մարմին են ներկայացնում ԱԱՀ-ի և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկներ:

3. Օրենսգրքի 70-րդ հոդվածի 2-րդ մասի երկրորդ պարբերության 5-րդ կետով սահմանված դեպքերում ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը Օրենսգրքի 70-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված՝ հարկման օբյեկտ համարվող գործարք իրականացնելու դեպքում, բացառությամբ անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին էլեկտրոնային ծառայության ~~մատուցման դեպքի~~ մատուցման կամ էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում ապրանքների մատակարարման դեպքերի, այդ գործարքի իրականացման օրն ընդգրկող հաշվետու ժամանակաշրջանի համար մինչև այդ հաշվետու ժամանակաշրջանին հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ Օրենսգրքի 53-րդ հոդվածով սահմանված կարգով ներկայացնում է ԱԱՀ-ի և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկներ: Օրենսգրքի 70-րդ հոդվածի 2-րդ մասի երկրորդ պարբերության 5-րդ կետով սահմանված դեպքում անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին էլեկտրոնային ծառայության մատուցման մասով Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը կամ էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին ապրանքների մատակարարման մասով առևտրի էլեկտրոնային հարթակը շահագործող Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ԵՏՄ անդամ այլ պետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը կամ անհատ ձեռնարկատերը մինչև հաշվետու եռամսյակին հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ Օրենսգրքի 53-րդ հոդվածով սահմանված կարգով հարկային մարմին է ներկայացնում ԱԱՀ-ի հաշվարկ՝ հարկային մարմնի սահմանած ձևին և լրացման կարգին համապատասխան:

4. Օրենսգրքի 67-րդ հոդվածով սահմանված սահմանափակումներից որևէ մեկի խախտմամբ հարկային հաշիվ դուրս գրելու դեպքում հարկային հաշիվ դուրս գրողը հարկային հաշվի դուրս գրման օրն ընդգրկող հաշվետու ժամանակաշրջանի համար մինչև այդ հաշվետու ժամանակաշրջանին հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ Օրենսգրքի 53-րդ հոդվածով սահմանված կարգով հարկային մարմին է ներկայացնում ԱԱՀ-ի և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկ:

(75-րդ հոդվածը փոփ. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, լրաց., փոփ. 17.11.21 ՀՕ-359-Ն)

Հողված 78. Ավելացված արժեքի հարկի գումարի վճարումը

1. ԱԱՀ վճարողները Օրենսգրքի 70-րդ հոդվածով սահմանված կարգով հաշվարկված՝ պետական բյուջե վճարման ենթակա ԱԱՀ-ի գումարները պետական բյուջե են վճարում մինչև յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանին հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ՝ որպես հարկային մարմնին վճարվող գումարներ:

2. Օրենսգրքի 59-րդ հոդվածի 5-րդ մասով սահմանված հարկ վճարողները հարկման օբյեկտ համարվող գործարք իրականացնելու դեպքում այդ գործարքից առաջացող ԱԱՀ-ի գումարը պետական բյուջե են վճարում մինչև այդ գործարքի իրականացման օրն ընդգրկող հաշվետու ժամանակաշրջանին հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ՝ որպես հարկային մարմնին վճարվող գումարներ:

3. Օրենսգրքի 70-րդ հոդվածի 2-րդ մասի երկրորդ պարբերության 5-րդ կետով սահմանված դեպքերում, բացառությամբ անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին էլեկտրոնային ծառայության ~~մատուցման դեպքի~~ մատուցման կամ էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում ապրանքների մատակարարման դեպքերի, ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը Օրենսգրքի 70-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված՝ հարկման օբյեկտ համարվող գործարք իրականացնելու դեպքում այդ գործարքից առաջացող ԱԱՀ-ի գումարը պետական բյուջե է վճարում մինչև այդ գործարքի իրականացման

օրն ընդգրկող հաշվետու ժամանակաշրջանին հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ՝ որպես հարկային մարմնին վճարվող գումարներ: Օրենսգրքի 70-րդ հոդվածի 2-րդ մասի երկրորդ պարբերության 5-րդ կետով սահմանված դեպքում անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին էլեկտրոնային ծառայության մատուցման մասով Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունն կամ էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին ապրանքների մատակարարման մասով առևտրի էլեկտրոնային հարթակը շահագործող Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ԵՏՄ անդամ այլ պետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը կամ անհատ ձեռնարկատերը ԱԱՀ-ի գումարները վճարում է պետական բյուջե մինչև հաշվետու եռամսյակին հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ՝ որպես հարկային մարմնին վճարվող գումարներ, Կառավարության սահմանած կարգով:

4. Օրենսգրքի 67-րդ հոդվածով սահմանված սահմանափակումներից որևէ մեկի խախտմամբ հարկային հաշիվ դուրս գրելու դեպքում հարկային հաշիվ դուրս գրողը այդ հարկային հաշվում նշված ԱԱՀ-ի գումարը պետական բյուջե է վճարում մինչև այդ գործարքի իրականացման օրն ընդգրկող հաշվետու ժամանակաշրջանին հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ՝ որպես հարկային մարմնին վճարվող գումարներ:

5. «Բաց թողնում՝ ներքին սպառման համար» մաքսային ընթացակարգով Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծվող ապրանքների համար Օրենսգրքով սահմանված կարգով հաշվարկված ԱԱՀ-ի գումարները, բացառությամբ սույն հոդվածի 5.1-ին մասով սահմանված դեպքի, Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե են վճարվում մինչև «Բաց թողնում՝ ներքին սպառման համար» մաքսային ընթացակարգով ապրանքների բաց թողնումը (եթե ԵՏՄ միասնական օրենսդրությամբ այլ ժամկետ սահմանված չէ)՝ որպես մաքսային մարմնին վճարվող գումարներ:

5.1. «Բաց թողնում՝ ներքին սպառման համար» մաքսային ընթացակարգով Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծվող ապրանքների համար Օրենսգրքով սահմանված կարգով հաշվարկված ԱԱՀ-ի գումարները, որպես մաքսային մարմնին վճարվող գումարներ, Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե են վճարվում Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքի 59-րդ հոդվածով սահմանված՝ մաքսատուրքի վճարման ժամկետի հետաձգման կամ տարաժամկետ վճարման համար սահմանված ժամկետներում՝ նույն հոդվածով սահմանված հիմքերի առկայության դեպքում՝ առանց հարկը վճարելու պարտավորության կատարումն ապահովելու պայմանի, որի վերաբերյալ մաքսային մարմինն ընդունում է ԱԱՀ-ի վճարումը հետաձգելու կամ տարաժամկետ վճարելու մասին որոշում: ԱԱՀ-ի վճարումը հետաձգելու կամ տարաժամկետ վճարելու մասին որոշումն ընդունելու և չեղյալ ճանաչելու կարգը սահմանում է Կառավարությունը: Սույն մասին համապատասխան՝ հարկի գումարների վճարման ժամկետի հետաձգման կամ տարաժամկետ վճարման հնարավորությունից օգտվելու համար մաքսային մարմինը զանձում է տոկոսներ՝ Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքի 60-րդ հոդվածով սահմանված չափով, կարգով ու ժամկետներում:

6. ԵՏՄ անդամ պետություններից Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծվող՝ ԵՏՄ ապրանքի կարգավիճակ ունեցող ապրանքների համար Օրենսգրքով սահմանված կարգով հաշվարկված ԱԱՀ-ի գումարները Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե են վճարվում մինչև ապրանքները Հայաստանի Հանրապետության տարածք ներմուծելու (Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանը հատելու) օրն ընդգրկող ամսվան հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ՝ որպես հարկային մարմնին վճարվող գումարներ, բացառությամբ սույն հոդվածի 7-րդ և 8-րդ մասերով սահմանված դեպքերի:

7. Օրենսգրքի 77-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված դեպքերում Օրենսգրքով սահմանված կարգով հաշվարկված ԱԱՀ-ի գումարները հանձնակատարի, կոմիսիոների կամ գործակալի կամ ԵՏՄ անդամ պետության ռեզիդենտի՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվող մշտական հաստատության կամ Հայաստանի Հանրապետությունում կազմակերպվող տոնավաճառի կազմակերպչի կողմից Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե են վճարվում մինչև համապատասխանաբար հանձնակատարի, կոմիսիոների կամ գործակալի կամ ԵՏՄ անդամ այլ պետության ռեզիդենտի՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվող մշտական հաստատության կամ Հայաստանի Հանրապետությունում կազմակերպվող տոնավաճառի մասնակցի կողմից ապրանքները գնորդին օտարելու օրն ընդգրկող ամսվան հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ՝ որպես հարկային մարմնին վճարվող գումարներ:

8. Օրենսգրքի 77-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված դեպքերում Օրենսգրքով սահմանված կարգով հաշվարկված ԱԱՀ-ի գումարները գնորդի կողմից Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե են

վճարվում մինչև ապրանքների նկատմամբ սեփականության իրավունքը իրեն անցնելու օրն ընդգրկող ամսվան հաջորդող ամսվա 20-ը ներառյալ՝ որպես հարկային մարմինն վճարվող գումարներ:
(78-րդ հոդվածը փոփ. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, լրաց. 17.11.21 ՀՕ-359-Ն, 15.06.22 ՀՕ-257-Ն)
(17.11.21 ՀՕ-359-Ն օրենքն ունի անցումային դրույթ)

Հոդված 114. Վարկերի և փոխառությունների գծով վճարվող տոկոսները

1. Ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի և մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի հարկման բազան որոշելիս համախառն եկամտից չեն նվազեցվում՝

1) վարկերի և (կամ) փոխառությունների գծով հաշվարկվող տոկոսների գումարների (այդ թվում՝ լիզինգի (տարատեսակների) պայմանագրերի շրջանակներում հաշվարկվող տոկոսների գումարների) այն մասը, որը գերազանցում է հարկային տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի սահմանած բանկային տոկոսի հաշվարկային դրույքի կրկնապատիկին համապատասխանող գումարները: Սույն կետի կիրառության իմաստով՝ վարկերի և (կամ) փոխառությունների գծով հաշվարկվող տոկոսների գումարները Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի սահմանած բանկային տոկոսի հաշվարկային դրույքի կրկնապատիկին համապատասխանող գումարների հետ համեմատվում են առանձին-առանձին՝ ըստ յուրաքանչյուր վարկի և (կամ) փոխառության:

2) բանկ և վարկային կազմակերպություն չհամարվող սուբյեկտներից ներգրավված փոխառությունների գծով հարկային տարվա ընթացքում հաշվարկվող տոկոսների գումարների այն մասը, որը հարկային տարվա արդյունքներով գերազանցում է՝

ա. շահութահարկ վճարողի (բացառությամբ բանկերի և վարկային կազմակերպությունների)՝ հարկային տարվա վերջին օրվա դրությամբ առկա սեփական կապիտալի դրական մեծության կրկնապատիկը,

բ. բանկ կամ վարկային կազմակերպություն համարվող շահութահարկ վճարողի՝ հարկային տարվա վերջին օրվա դրությամբ առկա սեփական կապիտալի դրական մեծության իննապատիկը:

Հարկային տարվա վերջին օրվա դրությամբ առկա սեփական կապիտալի բացասական մեծության դեպքում բանկ և վարկային կազմակերպություն չհամարվող սուբյեկտներից ներգրավված փոխառությունների գծով հարկային տարվա ընթացքում հաշվարկվող տոկոսների գումարները շահութահարկ վճարողի հարկման բազան որոշելիս համախառն եկամտից չեն նվազեցվում:

Սույն կետի կիրառության իմաստով՝ սեփական կապիտալը հաշվարկվում է որպես Օրենսգրքով սահմանված կարգով հաշվարկվող ակտիվների և պարտավորությունների տարբերություն:

Սույն կետի դրույթները չեն տարածվում Կառավարության սահմանած ցանկում ընդգրկված՝ միջազգային զարգացման կազմակերպություններից ստացված փոխառությունների գծով հաշվարկվող տոկոսների գումարների, ինչպես նաև պարտքային արժեթղթերի հրապարակային տեղաբաշխման միջոցով ներգրավված միջոցների գծով հաշվարկվող տոկոսների գումարների վրա:

3) բանկ և վարկային կազմակերպություն չհամարվող շահութահարկ վճարողների ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների գծով հաշվարկվող տոկոսների գումարները, եթե այդ վարկերի և (կամ) փոխառությունների գումարները անտոկոս տրամադրվում են այլ հարկ վճարողների:

4) բանկ և վարկային կազմակերպություն չհամարվող շահութահարկ վճարողների ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների գծով հաշվարկվող տոկոսների գումարների այն մասը, որը գերազանցում է այդ վարկերի և (կամ) փոխառությունների գումարների հաշվին այլ հարկ վճարողներին տրամադրված փոխառությունների գծով ստացվող տոկոսների գումարները:

Սույն մասի 3-րդ և 4-րդ կետերի կիրառության իմաստով՝

ա. ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների գծով հաշվարկվող տոկոսների գումարները, ինչպես նաև այլ հարկ վճարողներին տրամադրված փոխառությունների գծով ստացվող տոկոսների գումարները հաշվարկվում են յուրաքանչյուր հարկային տարվա կտրվածքով:

բ. հարկման բազան որոշելիս համախառն եկամտից նվազեցվող ծախսերի մեծությունը որոշվում է ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների գծով հաշվարկվող տոկոսների հանրագումարի և այլ հարկ վճարողներին տրամադրված փոխառությունների գծով ստացվող տոկոսների հանրագումարի տարբերությամբ՝ առանց հաշվի առնելու յուրաքանչյուր վարկի և (կամ) փոխառության գծով հաշվարկվող և (կամ) ստացվող տոկոսների գումարները: Ընդ որում, հարկման բազան որոշելիս համախառն եկամտից

չնվազեցվող ծախսերի մեծությունը որոշվում է ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների՝ միայն այն գումարների գծով հաշվարկվող տոկոսների գումարների մասով, որոնք տրամադրվել են այլ հարկ վճարողների,

գ. հարկման բազան որոշելիս համախառն եկամտից չնվազեցվող ծախսերի մեծությունը որոշելիս ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների գումարների գծով այն տոկոսների գումարները, որոնք, Օրենսգրքի 121-րդ հոդվածի 7-րդ մասի 5-րդ կետի համաձայն, ներառվում են (կապիտալացվում են) ակտիվի սկզբնական արժեքի մեջ, հաշվարկին չեն մասնակցում:

3) բանկ և վարկային կազմակերպություն չհամարվող շահութահարկ վճարողների ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների գծով հաշվարկվող տոկոսների գումարները, եթե փոխառություններ են անտոկոս տրամադրվել այլ հարկ վճարողների.

4) բանկ և վարկային կազմակերպություն չհամարվող շահութահարկ վճարողների ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների գծով հաշվարկվող տոկոսների գումարների այն մասը, որը գերազանցում է այլ հարկ վճարողներին տրամադրված փոխառությունների գծով ստացվող տոկոսների գումարները:

Սույն մասի 3-րդ և 4-րդ կետերի կիրառության իմաստով՝

ա. հարկման բազան որոշելիս համախառն եկամտից չնվազեցվող ծախսերի մեծությունը որոշվում է անտոկոս տրամադրված փոխառության գումարի նկատմամբ կիրառելով անտոկոս տրամադրված փոխառության ժամանակահատվածում գործող ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների տոկոսադրույքներից առավելագույն տոկոսադրույքը.

բ. հարկման բազան որոշելիս համախառն եկամտից չնվազեցվող ծախսերի մեծությունը որոշվում է տրամադրված փոխառության գումարի նկատմամբ կիրառելով տրամադրված փոխառության ժամանակահատվածում գործող ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների տոկոսադրույքներից առավելագույն տոկոսադրույքի և տրամադրված փոխառության տոկոսադրույքի դրական տարբերությունը (տոկոսադրույքը).

գ. համախառն եկամտից չնվազեցվող ծախսերի մեծությունը չի կարող գերազանցել ստացված վարկերի և (կամ) փոխառությունների գծով հարկային տարում հաշվարկվող տոկոսների գումարները.

դ. հարկման բազան որոշելիս համախառն եկամտից չնվազեցվող ծախսերի մեծությունը որոշելիս ստացած վարկերի և (կամ) փոխառությունների գումարների գծով այն տոկոսների գումարները, որոնք, Օրենսգրքի 121-րդ հոդվածի 7-րդ մասի 5-րդ կետի համաձայն, ներառվում են (կապիտալացվում են) ակտիվի սկզբնական արժեքի մեջ, հաշվարկին չեն մասնակցում:

(114-րդ հոդվածը փոփ. 23.03.18 <O-261-Ն, 18.06.20 <O-321-Ն)

Հոդված 120. Այլ ծախսերը

1. Ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի և մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի հարկման բազան որոշելիս համախառն եկամտից չեն նվազեցվում՝

1) շահութահարկ վճարողի հետ աշխատանքային կամ քաղաքացիաիրավական հարաբերությունների մեջ գտնվող ֆիզիկական անձի՝ գործուղման հետ չկապված կեցության ծախսերը (մասնավորապես, այդ ֆիզիկական անձի համար վարձակալված բնակարանի կամ առանձնատան վարձակալական վճարները, վարձակալության պայմանագրով նախատեսված՝ էլեկտրաէներգիայի, գազի, ջրի, հեռախոսի վճարները և այլ կոմունալ ծախսերը)՝ անկախ շահութահարկ վճարողի և այդ ֆիզիկական անձի միջև կնքված աշխատանքային կամ քաղաքացիաիրավական պայմանագրերում շահութահարկ վճարողի կողմից այդ ծախսերը կատարելու պարտավորություն ստանձնած լինելու հանգամանքից, բացառությամբ սույն կետի երկրորդ պարբերությամբ սահմանված դեպքերի:

Սույն կետի առաջին պարբերությամբ սահմանված սահմանափակումը չի կիրառվում այն դեպքերում, երբ շահութահարկ վճարողի և ֆիզիկական անձի միջև կնքված աշխատանքային կամ քաղաքացիաիրավական պայմանագրով նախատեսված է, որ ֆիզիկական անձի աշխատավարձը կամ վարձատրությունը ներառում է նաև վերոնշյալ ծախսերը.

2) ֆիզիկական անձանց օգնության, սննդի կազմակերպման, նրանց համար սոցիալ-մշակութային միջոցառումների կազմակերպման և համանման այլ ծախսերի այն մասը, որը գերազանցում է հարկային տարվա համախառն եկամտի 0.25 տոկոսը, իսկ հարկային տարվա ընթացքում համախառն եկամտի բացակայության դեպքում՝ այդ հարկային տարվա ընթացքում հաշվեգրված աշխատավարձի և դրան հավասարեցված վճարումների հանրագումարի մեկ տոկոսը.

3) անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող յուրաքանչյուր ֆիզիկական անձի հետ քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի շրջանակներում աշխատանքների ընդունման և (կամ) ծառայությունների ստացման գործարքներին վերաբերող՝ Օրենսգրքի 55-րդ հոդվածի 13-րդ մասին համապատասխան հաշվարկային փաստաթուղթ չհամարվող՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կազմված այլ փաստաթղթերով հիմնավորված ծախսերի այն մասը, որը ամսական կտրվածքով գերազանցում է երեք միլիոն դրամը:

(120-րդ հոդվածը լրաց. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, 21.06.18 ՀՕ-338-Ն)

Հոդված 125. Շահութահարկի դրույքաչափերը

1. Ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի և մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի (մշտական հաստատությանը վերագրվող եկամուտների գծով ձևավորվող հարկման բազայի մասով) հարկման բազայի նկատմամբ շահութահարկը հաշվարկվում է 18 տոկոս դրույքաչափով, բացառությամբ սույն հոդվածի **2-րդ և 3-րդ մասերով 2-րդ, 3-րդ և 3.1-րդ մասերով** սահմանված դեպքերի: Օրենսգրքի կիրառության իմաստով՝ համարվում է, որ մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի եկամուտները վերագրվում են մշտական հաստատությանը, եթե այդ եկամուտները հիմնավորող հաշվարկային փաստաթղթերը դուրս են գրվել մշտական հաստատության կողմից՝ անկախ մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի և գործարքի մյուս կողմի միջև կնքված պայմանագրերում, որպես եկամուտ ստացող, մշտական հաստատությունը նշված չլինելու հանգամանքից:

2. Հայաստանի Հանրապետությունում հաշվառված, կանոնները գրանցած ներդրումային ֆոնդերի (բացառությամբ կենսաթոշակային ֆոնդերի և երաշխիքային ֆոնդերի), ինչպես նաև «Ակտիվների արժեթղթավորման և ակտիվներով ապահովված արժեթղթերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի հիման վրա ստեղծված արժեթղթավորման հիմնադրամի հարկման բազայի նկատմամբ շահութահարկը հաշվարկվում է 0.01 տոկոս դրույքաչափով:

3. Օրենսգրքի 13-րդ բաժնով սահմանված՝ հարկման հատուկ համակարգերում գործունեություն իրականացնող անհատ ձեռնարկատերերը և նոտարները գործունեության այդ տեսակների մասով շահութահարկը վճարում են ամսական հինգ հազար դրամի չափով (անկախ այն հանգամանքից, թե անհատ ձեռնարկատերը կամ նոտարը քանի հարկման հատուկ համակարգում է գործունեություն իրականացնում), որը նրանց համար գործունեության այդ տեսակների մասով համարվում է շահութահարկի գծով վերջնական հարկային պարտավորություն:

Սույն մասի կիրառության իմաստով՝

1) այն հարկ վճարողը, որը հարկային մարմին է ներկայացրել հարկային մարմնի հաստատած ձևով հայտարարություն՝

ա. որևէ օրվանից սկսած՝ անորոշ ժամկետով գործունեությունը դադարեցնելու մասին, ապա հայտարարության մեջ նշված՝ գործունեությունը դադարեցնելու օրվանից (բայց ոչ շուտ, քան գործունեությունը դադարեցնելու մասին հայտարարություն ներկայացնելու օրը) մինչև գործունեությունը վերսկսելու մասին հարկային մարմնի հաստատած ձևով ներկայացվող հայտարարության մեջ նշված՝ գործունեությունը վերսկսելու օրը (բայց ոչ շուտ, քան գործունեությունը վերսկսելու մասին հայտարարություն ներկայացնելու օրը) ընկած ժամանակահատվածում ներառվող ամբողջական ամիսների համար սույն մասով սահմանված չափով շահութահարկ չի հաշվարկում և չի վճարում,

բ. որևէ օրվանից սկսած՝ որոշակի ժամկետով գործունեությունը դադարեցնելու մասին, ապա հայտարարության մեջ նշված՝ գործունեությունը դադարեցնելու օրվանից (բայց ոչ շուտ, քան գործունեությունը դադարեցնելու մասին հայտարարություն ներկայացնելու օրը) մինչև հայտարարության մեջ նշված՝ գործունեությունը վերսկսելու օրն ընկած ժամանակահատվածում ներառվող ամբողջական ամիսների համար սույն մասով սահմանված չափով շահութահարկ չի հաշվարկում և չի վճարում.

2) եթե նոր հաշվառված անհատ ձեռնարկատերը կամ նոտարը մինչև հաշվառման օրվան հաջորդող օրվա ավարտը հարկային մարմին է ներկայացրել հարկային մարմնի հաստատած ձևով հայտարարություն՝

ա. հաշվառման օրվանից սկսած՝ անորոշ ժամկետով գործունեությունը դադարեցնելու մասին, ապա այդ օրվանից մինչև գործունեությունը վերսկսելու մասին հարկային մարմնի հաստատած ձևով

ներկայացվող հայտարարության մեջ նշված՝ գործունեությունը վերսկսելու օրը (բայց ոչ շուտ, քան գործունեությունը վերսկսելու մասին հայտարարություն ներկայացնելու օրը) ընկած ժամանակահատվածում ներառվող ամբողջական ամիսների համար սույն մասով սահմանված չափով շահութահարկ չի հաշվարկում և չի վճարում,

բ. հաշվառման օրվանից սկսած՝ որոշակի ժամկետով գործունեությունը դադարեցնելու մասին, ապա այդ օրվանից մինչև հայտարարության մեջ նշված՝ գործունեությունը վերսկսելու օրն ընկած ժամանակահատվածում ներառվող ամբողջական ամիսների համար սույն մասով սահմանված չափով շահութահարկ չի հաշվարկում և չի վճարում:

3.1. Հարկման ընդհանուր համակարգում գործունեություն իրականացնող անհատ ձեռնարկատերերի հարկման բազայի նկատմամբ շահութահարկը հաշվարկվում է 23 տոկոս դրույքաչափով

4. Առանց մշտական հաստատության Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի հարկման բազայի նկատմամբ շահութահարկը հաշվարկվում է հետևյալ դրույքաչափերով.

1) ապահովագրական հատուցումների, վերաապահովագրական վճարների և փոխադրման (ֆրախտի) դիմաց ստացված եկամուտների մասով՝ հինգ տոկոս.

2) պասիվ եկամուտների մասով՝ տասը տոկոս, բացառությամբ սույն մասի 3.1-ին և 4-րդ կետերով սահմանված դեպքերի.

3) **(կեդն ուժը կորցրել է 25.06.19 ՀՕ-68-Ն)**

3.1) շահաբաժինների մասով՝ հինգ տոկոս.

4) արժեթղթերի օտարումից ստացվող ակտիվների արժեքի հավելածի մասով՝ զրո տոկոս.

5) Հայաստանի Հանրապետության աղբյուրներից ստացվող՝ սույն մասի 1-4-րդ կետերում չնշված այլ եկամուտների մասով՝ 20 տոկոս:

5. Եթե մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի եկամուտները չեն վերագրվում մշտական հաստատությանը, ապա այդ եկամուտների գծով ձևավորվող հարկման բազայի նկատմամբ շահութահարկը հաշվարկվում է սույն հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված դրույքաչափերով: Օրենսգրքի կիրառության իմաստով՝ համարվում է, որ մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի եկամուտները չեն վերագրվում մշտական հաստատությանը, եթե այդ եկամուտները հիմնավորող հաշվարկային փաստաթղթերը դուրս չեն գրվել մշտական հաստատության կողմից՝ անկախ մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի և գործարքի մյուս կողմի միջև կնքված պայմանագրերում մշտական հաստատությունը որպես եկամուտ ստացող նշված լինելու հանգամանքից:

6. Ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի և մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի կողմից Կառավարության սահմանած հարկման հատուկ ազատական համակարգեր ունեցող երկրներում (աշխարհագրական տարածքներում) գրանցված (հաշվառված) կազմակերպություններից ապրանքների ձեռքբերման համար այդ երկրներում (տարածքներում) գրանցված (հաշվառված) կազմակերպությանը կատարված կանխավճարների դիմաց արդյունքը կանխավճարի կատարման օրվան հաջորդող 365 օրվա ընթացքում չստացվելու դեպքում կատարված կանխավճարը դրա կատարման օրվան հաջորդող 366-րդ օրն այդ կազմակերպության համար համարվում է Հայաստանի Հանրապետության աղբյուրներից ստացվող այլ եկամուտ, որի նկատմամբ շահութահարկը հաշվարկվում է սույն հոդվածի 4-րդ մասի 5-րդ կետով սահմանված դրույքաչափով:

(125-րդ հոդվածը լրաց., խմբ. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, փոփ. 23.03.18 ՀՕ-261-Ն, լրաց., փոփ. 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, 25.06.19 ՀՕ-68-Ն)

Հոդված 142. Եկամտային հարկով հարկման օբյեկտի հաշվառման մեթոդները

1. Սույն բաժնի կիրառության իմաստով՝ եկամտային հարկով հարկման օբյեկտի հաշվառումն իրականացվում է (հարկի հաշվարկը կատարվում է)՝

1) հաշվարկման ենթակա աշխատավարձի և դրան հավասարեցված վճարումների, **Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետով նախատեսված՝ ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա**

~~համարվող ավտոմեքենայի օտարումից ստացվող եկամուտների մասով~~, ինչպես նաև Օրենսգրքի 149-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետով սահմանված եկամուտների մասով՝ հաշվառման հաշվեգրման մեթոդով.

2) պասիվ եկամուտների մասով՝ հաշվառման դրամարկղային մեթոդով.

3) քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի շրջանակներում կատարված աշխատանքների և (կամ) մատուցված ծառայությունների համար ստացվող եկամուտների մասով՝ հաշվառման դրամարկղային մեթոդով.

4) «Ժամանակավոր անաշխատունակության և մայրության նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված ժամանակավոր անաշխատունակության և մայրության նպաստների մասով՝ հաշվառման դրամարկղային մեթոդով.

5) սույն մասի 1-4-րդ կետերում չնշված եկամուտների մասով՝ հաշվառման դրամարկղային մեթոդով:
(142-րդ հոդվածը լրաց. 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, փոփ. 25.06.19 ՀՕ-68-Ն)

Հոդված 147. Նվազեցվող եկամուտները (նվազեցումները)

1. Հարկման բազան որոշելու նպատակով նվազեցվող եկամուտներ են համարվում՝

1) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն ստացվող նպաստների գումարները, բացառությամբ «Ժամանակավոր անաշխատունակության և մայրության նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված՝ ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստների և վարձու աշխատողների ու ինքնուրույնաբար իրենց աշխատանքով ապահովված ֆիզիկական անձանց մայրության նպաստների գումարների.

2) բոլոր տեսակի կենսաթոշակները (այդ թվում՝ «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով կուտակային բաղադրիչի շրջանակներում ստացվող կուտակային կենսաթոշակները, այլ պետությունների օրենսդրության շրջանակներում ստացվող կենսաթոշակները և այլ պետությունների կենսաթոշակային ապահովության համակարգի շրջանակներում ստացվող համանման վճարները), բացառությամբ սահմանված կարգով կամավոր կենսաթոշակային բաղադրիչին մասնակցության շրջանակներում ստացվող կենսաթոշակների.

3) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ կամավոր կենսաթոշակային բաղադրիչի շրջանակներում ֆիզիկական անձի կողմից իր համար և (կամ) ֆիզիկական անձի համար երրորդ անձի (այդ թվում՝ գործատուի) կողմից կատարվող կամավոր կենսաթոշակային վճարները՝ ֆիզիկական անձի հարկման բազայի հինգ տոկոսը չգերազանցող չափով.

4) ապահովագրական հատուցումները, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կամավոր կենսաթոշակային բաղադրիչի շրջանակներում ֆիզիկական անձի կողմից իր համար և (կամ) ֆիզիկական անձի համար երրորդ անձի (այդ թվում՝ գործատուի) կողմից կատարվող կամավոր կենսաթոշակային վճարների հաշվին սահմանված կարգով ստացվող հատուցումների (այդ թվում՝ կենսաթոշակների).

4.1) բանկերի կամ վարկային կազմակերպությունների միջոցով ստացված գումարները, որոնք բանկերը կամ վարկային կազմակերպություններն ստացել են որպես ապահովագրական հատուցում, որոնց մասով բանկը կամ վարկային կազմակերպությունը հանդիսանում է շահառու՝ այն մասով, որ մասով այդ գումարները, ապահովագրության պայմանագրի համաձայն, բանկերի կամ վարկային կազմակերպությունների կողմից տրամադրվում են վարկառու կամ գրավատու ֆիզիկական անձին կամ ուղղվում են վարկառու ֆիզիկական անձի վարկի մարմանը.

5) «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով կուտակային կենսաթոշակային բաղադրիչի շրջանակներում ֆիզիկական անձի համար (օգտին) Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեից հատկացվող լրացուցիչ միջոցները.

6) «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով կուտակային կենսաթոշակային բաղադրիչի շրջանակներում ֆիզիկական անձի համար (օգտին) կատարվող կուտակային հատկացումների հաշվին մինչև կուտակային կենսաթոշակ ստանալու իրավունքի ձեռքբերման՝ օրենքով սահմանված ժամկետը լրանալը ստացվող եկամուտները.

7) «Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 64-66-րդ հոդվածների համաձայն՝ զինծառայողներին և նրանց հավասարեցված անձանց համար կատարվող աշխատանքները, նրանց մատուցվող ծառայությունները կամ նրանց՝ բնամթերային (ոչ դրամական) ձևով ստացվող եկամուտները, ինչպես նաև պարտադիր

ժամկետային զինծառայողների (ռազմաուսումնական հաստատությունների կուրսանտների) ստացվող դրամական ապահովությունը.

8) զոհված զինծառայողների ընտանիքների անդամների և հաշմանդամ դարձած զինծառայողների՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն ստացվող միանված վճարները.

9) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ սոցիալական պաշտպանության համակարգի շրջանակներում ստացվող պատվովճարները, դրամական օգնություններն ու օժանդակությունները.

10) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն ստացվող ալիմենտները (ապրուստավճարները).

11) արյուն ու կրծքի կաթ հանձնելու և դոնորության այլ տեսակների համար ստացվող եկամուտները.

12) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված նորմաների (չափերի), Հայաստանի Հանրապետության տարածքում և Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս գործուղման դեպքում Օրենսգրքի 117-րդ հոդվածով սահմանված չափերը չգերազանցող գումարների սահմաններում աշխատանքային պայմանագրերի շրջանակներում աշխատանքների կատարման հետ կապված փոխհատուցման վճարները (այդ թվում՝ դիվանագիտական ծառայողների փոխհատուցման վճարները), բացառությամբ աշխատանքից ազատվելու դեպքում չօգտագործված արձակուրդի փոխհատուցման վճարների.

13) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ ժառանգության և (կամ) նվիրատվության կարգով ֆիզիկական անձանցից ստացվող գույքը և (կամ) դրամական միջոցները: Սույն կետի կիրառության իմաստով՝ նվազեցվող եկամուտ չի համարվում Օրենսգրքի 145-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով սահմանված՝ կառուցապատող համարվող ֆիզիկական անձից նվիրատվության կարգով ստացվող գույքը.

14) ոչ առևտրային կազմակերպություններից անհատույց ստացվող ակտիվները, աշխատանքները, ծառայությունները.

15) Հայաստանի Հանրապետության պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, օրենքով ստեղծված մշտապես գործող մարմինների որոշումների հիման վրա, ինչպես նաև օտարերկրյա պետություններից և միջազգային, միջպետական (միջկառավարական) կազմակերպություններից անհատույց ստացվող ակտիվները, աշխատանքները, ծառայությունները, սույն կետում նշված մարմինների ու կազմակերպությունների կողմից ֆիզիկական անձանց համար (օգտին) կատարվող վճարումները.

16) սեփականության իրավունքով իրենց պատկանող գույքի (բացառությամբ ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող գույքի) օտարումից անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձանցից ստացվող եկամուտները: Սույն կետի կիրառության իմաստով՝

ա. ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող գույքի օտարում է համարվում ավտոմեքենայի օտարումը, եթե ավտոմեքենան օտարվում է ձեռք բերելուց հետո՝ 365 օրվա ընթացքում,

բ. նվազեցվող եկամուտներ չեն համարվում Օրենսգրքի 145-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով սահմանված՝ բազմաբնակարան (այդ թվում՝ բազմաֆունկցիոնալ) շենքի, ստորաբաժանված շենքի կառուցապատող համարվող ֆիզիկական անձի կողմից շենքի, դրա բնակարանների, շինությունների (այդ թվում՝ անավարտ, կիսակառույց) կամ այլ տարածքների (առանց ընդհանուր բաժնային սեփականություն հանդիսացող ոչ բնակելի տարածքների)՝ անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական

անձին օտարումից ստացվող եկամուտները, ինչպես նաև անհատական բնակելի տան կառուցապատող համարվող ֆիզիկական անձի կողմից անհատական բնակելի տան, շինությունների կամ այլ տարածքների (առանց ընդհանուր բաժնային սեփականություն հանդիսացող ոչ բնակելի տարածքների)՝ անհատ

ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին օտարումից ստացվող եկամուտները, եթե անհատական բնակելի տունը, շինությունները կամ այլ տարածքներն օտարվել են դրանց ավարտական

ակտի ամսաթիվը ներառող հարկային տարվան հաջորդող երկու հարկային տարիների ընթացքում,

գ. գույք ձեռք բերել չի համարվում գույքի՝ ժառանգությամբ կամ նվիրատվությամբ ստացումը,

դ. եթե ավտոմեքենան օտարվել է օտարման օրվա դրությամբ այդ ավտոմեքենայի շուկայական գնից որջամիտ չհամարվող ցածր գնով, ապա ավտոմեքենայի օտարման գին է համարվում օտարման օրվա դրությամբ դրա շուկայական գնի 80 տոկոսը.

16) սեփականության իրավունքով իրենց պատկանող գույքի օտարումից անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձանցից ստացվող եկամուտները: Սույն կետի կիրառության իմաստով՝ նվազեցվող եկամուտներ չեն համարվում Օրենսգրքի 145-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով սահմանված՝ բազմաբնակարան (այդ թվում՝ բազմաֆունկցիոնալ) շենքի, ստորաբաժանված շենքի

կառուցապատող համարվող (համարված) ֆիզիկական անձի կողմից շենքի, դրա բնակարանների, շինությունների (այդ թվում՝ անավարտ, կիսակառույց) կամ այլ տարածքների (առանց ընդհանուր բաժնային սեփականություն հանդիսացող ոչ բնակելի տարածքների)՝ անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին օտարումից ստացվող եկամուտները, ինչպես նաև անհատական բնակելի տան կառուցապատող համարվող (համարված) ֆիզիկական անձի կողմից անհատական բնակելի տան, շինությունների կամ այլ տարածքների (առանց ընդհանուր բաժնային սեփականություն հանդիսացող ոչ բնակելի տարածքների)՝ անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին օտարումից ստացվող եկամուտները, եթե անհատական բնակելի տունը, շինությունները կամ այլ տարածքներն օտարվել են դրանց ավարտական ակտի ամսաթիվը ներառող հարկային տարվան հաջորդող երկու հարկային տարիների ընթացքում.

17) բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսանողների, ասպիրանտների, միջնակարգ-մասնագիտական ու պրոֆեսիոնալ-տեխնիկական ուսումնական հաստատությունների սովորողների, հոգևոր ուսումնական հաստատությունների ունկնդիրների՝ պետությունից ստացվող կրթաթոշակները, ինչպես նաև այն կրթաթոշակները, որոնք նրանց համար նշանակում են այդ ուսումնական հաստատությունները կամ սույն մասի 14-րդ և 15-րդ կետերում նշված կազմակերպությունները և մարմինները.

18) այն գումարները, որոնք օրենքով սահմանված կարգով ստացվում են որպես պատճառված վնասի փոխհատուցում, բացառությամբ բաց թողնված եկամտի փոխհատուցման գումարների.

19) ստացվող վարկերի և փոխառությունների գումարները, բացառությամբ պարտատիրոջ կողմից վարկի կամ փոխառության գումարների զիջման կամ որևէ այլ ձևով այդ գումարները չվերադարձնելու մասին պարտատիրոջ հետ համաձայնության դեպքերի (այդ թվում՝ օրենքով սահմանված հայցային վաղեմության ժամկետը լրանալու պահին).

20) աշխատողի կամ աշխատողի ընտանիքի որևէ անդամի մահվան դեպքում միանվագ կարգով ստացվող օգնության գումարները.

21) Հայաստանի Հանրապետության ազգային հավաքականի կազմում միջազգային մրցույթներում հաղթած մարզիկների և մարզիչների մրցանակները.

22) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով և պայմաններով իրականացվող՝ գովազդային վիճակախաղերի մասնակիցների դրամական և իրային շահումները՝ յուրաքանչյուր շահման դեպքում 50 հազար դրամը չգերազանցող չափով, խաղարկությունով, ոչ խաղարկությունով և համակցված վիճակախաղերի, ինչպես նաև տոտալիզատորի մասնակիցների դրամական և իրային շահումները կամ խաղատներում, շահումով խաղերում և (կամ) ինտերնետ շահումով խաղերում ստացված շահումները.

23) մրցույթներում ստացվող դրամական և իրային մրցանակների արժեքը՝ յուրաքանչյուր մրցանակի դեպքում 50 հազար դրամը չգերազանցող չափով.

24) բարձրագույն ուսումնական հաստատության ուսանողական համակազմի մինչև քսան տոկոսի՝ օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում ուսման վարձի փոխհատուցման գումարները.

25) պետական պարգևները (մրցանակները).

26) «Ֆիզիկական անձանց բանկային ավանդների հատուցումը երաշխավորելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով Ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամից հատուցվող գումարները, բացառությամբ ավանդի գումարին հաշվեգրվող և հատուցվող տոկոսների.

27) ԽՍՀՄ խնայքանկի ՀԽՍՀ հանրապետական բանկում մինչև 1993 թվականի հունիսի 10-ը ներդրած դրամական ավանդների դիմաց փոխհատուցվող գումարները.

28) պետության կամ համայնքների կարիքների համար «Հանրության գերակա շահերի ապահովման նպատակով սեփականության օտարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով ֆիզիկական անձանց պատկանող անշարժ գույքը վերցնելու դիմաց այդ ֆիզիկական անձանց, ինչպես նաև այդ անշարժ գույքում հաշվառված (գրանցված) ֆիզիկական անձանց վճարվող գումարները.

29) գործատուների կողմից իրենց վարձու աշխատողների առողջության ապահովագրության համար կատարվող ապահովագրավճարները՝ յուրաքանչյուր վարձու աշխատողի համար եկամտի ստացման յուրաքանչյուր ամսվա հաշվով մինչև 10 հազար դրամի չափով.

30) միասնական հաշվին առկա գումարների վերադարձն Օրենսգրքի 327-րդ հոդվածով սահմանված ժամկետից 30 օրվանից ավելի ուշացնելու դեպքում այդ ժամկետին հաջորդող յուրաքանչյուր ուշացված օրվա համար ֆիզիկական անձի օգտին հաշվեգրվող տույժերը.

31) «Ավտոմոբիլային տրանսպորտի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 17-րդ հոդվածի 1-ին մասի երկրորդ պարբերությամբ սահմանված ֆիզիկական անձանց կողմից մեկ մարդաստար տաքսի ավտոմոբիլով փոխադրումներ իրականացնելու գործունեությունից ստացվող եկամուտները.

32) Օրենսգրքի 109-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և (կամ) 2-րդ կետերով շահութահարկ վճարողների համար հաշվարկվող եկամտի և փաստացի հատուցման գումարի (առանց ԱԱՀ-ի) կամ վարձակալական վճարի (առանց ԱԱՀ-ի) դրական տարբերությունը.

33) Օրենսգրքի 116-րդ հոդվածով սահմանված ներկայացուցչական ծախսերի և Օրենսգրքի 120-րդ հոդվածով սահմանված՝ ֆիզիկական անձանց օգնության, սննդի կազմակերպման, նրանց համար սոցիալ-մշակութային միջոցառումների կազմակերպման և համանման այլ ծախսերի հաշվին ֆիզիկական անձանց կողմից ստացվող դրամական և բնամթերային (ոչ դրամական) ձևով եկամուտները՝ Օրենսգրքի համապատասխանաբար 116-րդ և 120-րդ հոդվածներով սահմանված չափերի սահմաններում: **(նախադասությունը հանվել է 21.12.17 ՀՕ-266-Ն)**

34) վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսներ օգտագործող ինքնավար էներգաարտադրողի՝ էլեկտրական էներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձից ստացվող հատուցման գումարները, ինչպես նաև հավասար փոխհոսքերի դեպքում ինքնավար էներգաարտադրողի կողմից էլեկտրական էներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձին մատակարարված էլեկտրական էներգիայի դիմաց էլեկտրական էներգիայի տեսքով ստացվող փոխհատուցումները.

35) գյուղատնտեսական արտադրանք արտադրող ֆիզիկական անձանց՝ գյուղատնտեսական արտադրանքի մատակարարումից ստացվող եկամուտները՝ Օրենսգրքի 148-րդ հոդվածի համաձայն.

36) արժեթղթերից ստացվող եկամուտները՝ Օրենսգրքի 149-րդ հոդվածի համաձայն.

37) «Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության ժամանակ զինծառայողների կյանքին կամ առողջությանը պատճառված վնասների հատուցման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի հիման վրա շահառուներին վճարվող հատուցման գումարները.

38) հողամասի (անկախ հողամասի նպատակային նշանակությունից) օտարումից ստացվող եկամուտները.

39) առևտրի իրականացման վայրերում (ոսկու շուկաներում) վաճառասեղանների կամ վաճառակետերի միջոցով թանկարժեք մետաղների, թանկարժեք մետաղներից պատրաստված իրերի կամ թանկարժեք քարերի առք ու վաճառքի գործունեություն իրականացնող հարկային գործակալին օտարվող ոսկու և թանկարժեք քարերի դիմաց ստացվող եկամուտները.

40) ռազմական դրության ժամանակահատվածում իրականացվող ռազմական գործողությունների հետևանքով զոհված, հաշմանդամ դարձած կամ անհայտ կորած ֆիզիկական անձին, նրա ամուսնուն, համատեղությամբ ապրող զավակին կամ համատեղությամբ ապրող ծնողին ռեզիդենտ կազմակերպություն համարվող բանկերի կամ վարկային կազմակերպությունների տված վարկի գումարների ներման արդյունքում ֆիզիկական անձի եկամուտները՝ անկախ սույն մասի 19-րդ կետի դրույթներից.

41) սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող ավտոտրանսպորտային միջոցի (այդ թվում՝ գյուղատնտեսական տեխնիկայի) օտարումից ավտոտրանսպորտային միջոցի (այդ թվում՝ գյուղատնտեսական տեխնիկայի) ձեռքբերման թրեյդ-ին առևտրի իրականացման լիցենզիա ունեցող՝ ԱԱՀ վճարող համարվող կազմակերպությունից ստացվող եկամուտները, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդ եկամուտները ձևավորվում են այն տրանսպորտային միջոցի (այդ թվում՝ գյուղատնտեսական տեխնիկայի) օտարումից, որը ավտոտրանսպորտային միջոցի (այդ թվում՝ գյուղատնտեսական տեխնիկայի) ձեռքբերման թրեյդ-ին առևտրի իրականացման լիցենզիա ունեցող կազմակերպության կողմից շահագործման նպատակով հետագայում ներկայացվում է պետական հաշվառման:

(147-րդ հոդվածը փոփ. 13.12.17 ՀՕ-264-Ն, խմբ., փոփ., լրաց. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, խմբ., փոփ. 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, խմբ., լրաց. 25.06.19 ՀՕ-68-Ն, լրաց. 06.05.20 ՀՕ-258-Ն, 21.10.20 ՀՕ-462-Ն, 27.05.21 ՀՕ-224-Ն, խմբ. 17.11.21 ՀՕ-360-Ն, փոփ. 04.05.22 ՀՕ-121-Ն)

(147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետը 25.06.19 [ՀՕ-68-Ն](#) օրենքի 71-րդ հոդվածի համաձայն փարածվում է նաև մինչև 25.06.19 [ՀՕ-68-Ն](#) օրենքն ուժի մեջ մտնելը գործող խմբագրությամբ՝ Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի համաձայն՝ ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող՝ 2018 թվականի հուլիսի 1-ից հետո կադարված՝ ավտոմեքենաների օտարման գործարքների նկատմամբ:)

(147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 38, 39-րդ կետերը 25.06.19 [ՀՕ-68-Ն](#) օրենքի 71-րդ հոդվածի համաձայն կկիրառվեն 2020 թվականի հունվարի 1-ից հետո իրականացված օտարման գործարքների մասով սրացվող եկամուտների նկատմամբ:)
 (21.10.20 [ՀՕ-462-Ն](#) օրենքն ունի անցումային դրույթ)
 (17.11.21 [ՀՕ-360-Ն](#) օրենքն ունի անցումային դրույթ)
 (04.05.22 [ՀՕ-121-Ն](#) օրենքն ունի անցումային դրույթ)

Հոդված 150. Եկամտային հարկի դրույքաչափերը

1. Եթե սույն հոդվածի 2-15-րդ մասերով այլ բան սահմանված չէ, ապա հարկման բազայի նկատմամբ եկամտային հարկը հաշվարկվում է հետևյալ դրույքաչափերով.

Ժամանակահատված	Եկամտային հարկի դրույքաչափը
2020 թվականի հունվարի 1-ից	23 տոկոս
2021 թվականի հունվարի 1-ից	22 տոկոս
2022 թվականի հունվարի 1-ից	21 տոկոս
2023 թվականի հունվարի 1-ից	20 տոկոս

2. (մասն ուժը կորցրել է 21.06.18 [ՀՕ-338-Ն](#))

3. Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ կամավոր կենսաթոշակային բաղադրիչի շրջանակում կուտակված գումարները օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում ֆիզիկական անձի կողմից միանվագ ստանալու դեպքում այդ գումարների մասով եկամտային հարկը հաշվարկվում է սույն հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով սահմանված դրույքաչափով՝ առանց հաշվի առնելու Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածով սահմանված նվազեցումները:

4. Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ կամավոր կենսաթոշակային բաղադրիչի շրջանակում ֆիզիկական անձի կողմից իր համար և (կամ) ֆիզիկական անձի համար երրորդ անձի (այդ թվում՝ գործատուի) կողմից կատարվող կամավոր կենսաթոշակային վճարների հաշվին սահմանված կարգով ստացվող կենսաթոշակների մասով եկամտային հարկը հաշվարկվում է տասը տոկոս դրույքաչափով՝ առանց հաշվի առնելու Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածով սահմանված նվազեցումները:

5. Տոկոսների մասով եկամտային հարկը հաշվարկվում է տասը տոկոս դրույքաչափով՝ հաշվի առնելով Օրենսգրքի 149-րդ հոդվածով սահմանված նվազեցումները:

5.1.

6. Ռոյալթիների մասով եկամտային հարկը հաշվարկվում է տասը տոկոս դրույքաչափով:

7. Վարձակալական վճարների մասով եկամտային հարկը հաշվարկվում է տասը տոկոս դրույքաչափով, իսկ հարկային տարվա ընթացքում ստացված վարձակալական վճարների հանրագումարը 60 միլիոն դրամը գերազանցելու դեպքում, գերազանցող մասի համար ֆիզիկական անձը հաշվարկում է լրացուցիչ եկամտային հարկ՝ տասը տոկոս դրույքաչափով:

8. Շահաբաժինների մասով եկամտային հարկը հաշվարկվում է հինգ տոկոս դրույքաչափով՝ հաշվի առնելով Օրենսգրքի 149-րդ հոդվածով սահմանված նվազեցումները:

9. Գույքի օտարումից ստացվող ամբողջ եկամուտների մասով (բացառությամբ սույն հոդվածի ~~10-րդ և 11-րդ մասերով~~ [11-րդ մասով](#) սահմանված դեպքերի) եկամտային հարկը հաշվարկվում է 10 տոկոս դրույքաչափով:

~~10. Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «ա» ենթակետով սահմանված դեպքում ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող գույքի օտարումից (այդ թվում՝ նաև այն դեպքում, երբ գույքն օտարվում է անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձանցից տարբերվող և հարկային գործակալ չհանդիսացող անձի) ստացվող ամբողջ եկամուտների մասով եկամտային հարկը հաշվարկվում է 1 տոկոս դրույքաչափով. բայց ոչ պակաս, քան ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող գույքի շարժիչ յուրաքանչյուր ձիաուժ հզորության համար 150 դրամից: Շարժիչի հզորությունը կիրվատերով արտահայտված լինելու դեպքում համապատասխան հզորության նկատմամբ կիրառվում է 1.36 գործակից:~~

11. Կառուցապատողի կողմից շենքի, դրա բնակարանների կամ այլ տարածքների օտարումից ստացված եկամուտների մասով եկամտային հարկը հաշվարկվում է 20 տոկոս դրույքաչափով:

12. Սույն հոդվածի կիրառության իմաստով՝ գույքի օտարում չի համարվում կազմակերպության կանոնադրական կամ բաժնեհավաք կապիտալում կամ պայմանագրային ներդրումային ֆոնդում գույքի ներդրումը:

13. Եթե հարկային գործակալի կողմից հարկ վճարողներին վճարվող եկամուտների մասով առկա չեն Օրենսգրքի 55-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-5-րդ կետերով սահմանված հաշվարկային փաստաթղթեր, ապա այդ եկամուտների մասով եկամտային հարկը հաշվարկվում է 20 տոկոս դրույքաչափով՝ առանց հաշվի առնելու Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածով սահմանված նվազեցումները, բացառությամբ սույն մասի երկրորդ պարբերությամբ սահմանված դեպքերի: Սույն մասով սահմանված չափով եկամտային հարկ չի հաշվարկվում, եթե Օրենսգրքի 55-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-5-րդ կետերով սահմանված հաշվարկային փաստաթղթերի բացակայության պայմաններում վճարվող եկամուտների մասով առկա են հաշվարկային փաստաթուղթ չհամարվող՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կազմված՝ վճարվող եկամուտները հիմնավորող այլ փաստաթղթեր, որտեղ նշված են ապրանք մատակարարող, աշխատանք կատարող և (կամ) ծառայություն մատուցող ֆիզիկական անձի՝ հարկ վճարողի հաշվառման համարը (առկայության դեպքում), անունը, ազգանունը, բնակության վայրի հասցեն, անձնագրի (կամ անձը նույնականացնող այլ փաստաթղթի) սերիան և (կամ) համարը:

Օրենսգրքի 116-րդ հոդվածով սահմանված ներկայացուցչական ծախսերի և Օրենսգրքի 120-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով սահմանված՝ ֆիզիկական անձանց օգնության, սննդի կազմակերպման, նրանց համար սոցիալ-մշակութային միջոցառումների կազմակերպման և համանման այլ ծախսերի հաշվին ֆիզիկական անձանց կողմից ստացվող դրամական և բնամթերային (ոչ դրամական) ձևով եկամուտների՝ Օրենսգրքի համապատասխանաբար 116-րդ հոդվածով և 120-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով սահմանված չափերը գերազանցող գումարների նկատմամբ եկամտային հարկը հաշվարկվում է սույն մասով սահմանված դրույքաչափով և ներառվում է հարկային տարվան հաջորդող տարվա ապրիլ ամսվա համար հարկային մարմին ներկայացվող եկամտային հարկի հաշվարկում, իսկ հարկային գործակալի լուծարման (հաշվառումից հանվելու կամ նոտարի պաշտոնից ազատվելու) դեպքում՝ լուծարման (հաշվառումից հանվելու կամ նոտարի պաշտոնից ազատվելու) օրը ներառող ամսվա համար հարկային մարմին ներկայացվող եկամտային հարկի հաշվարկում:

14. Ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի և մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի՝ շահութահարկով հարկման բազան որոշելիս հարկային տարվա ընթացքում անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձանց վճարվող պասիվ եկամուտները համախառն եկամտից նվազեցնելու դեպքում նվազեցման կատարման հարկային տարվան հաջորդող 12 ամիսների ընթացքում այդ եկամուտները չվճարվելու դեպքում դրանց նկատմամբ եկամտային հարկը հաշվարկվում է 20 տոկոս դրույքաչափով և ներառվում է 12-րդ ամսվա համար հարկային մարմին ներկայացվող եկամտային հարկի հաշվարկում: Սույն մասի դրույթները չեն վերաբերում բանկերին և վարկային կազմակերպություններին՝ այլ հարկ վճարողներից ներգրավված վարկերի, փոխառությունների և ավանդների դիմաց վճարվող տոկոսների մասով, ինչպես նաև այլ կազմակերպությունների՝ վերջիններիս թողարկած և հրապարակային առաջարկի միջոցով հանրությանը առաջարկված կամ կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլատրված պարտքային արժեթղթերի դիմաց վճարվող գումարների մասով:

14.1.

15. Օրենսգրքի 149-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետով սահմանված դեպքերում կանոնադրական կամ բաժնեհավաք կապիտալում շենքի, բնակարանի, առանձնատան կամ այլ շինության (այդ թվում՝ անավարտ (կիսակառույց) ձևով մասնակցության (բաժնետոմսի, բաժնեմասի, փայաբաժնի) կամ ներդրում վկայող այլ արժեթղթերի օտարումից ստացվող եկամուտների մասով եկամտային հարկը հաշվարկվում է 10 տոկոս դրույքաչափով:

(150-րդ հոդվածը փոփ., լրաց., խմբ. 21.12.17 <O-266-Ն, 21.06.18 <O-338-Ն, փոփ., խմբ.

25.06.19 <O-68-Ն, լրաց. 24.01.20 <O-82-Ն, խմբ. 12.04.22 <O-92-Ն)

(21.06.18 <O-338-Ն օրենքի 86-րդ հոդվածի համաձայն՝ մինչև 2019 թվականի հունվարի 1-ը Կառավարության հավանությանն արժանացած՝ Օրենսգրքի 128-րդ հոդվածով սահմանված ծրագիր իրականացնող ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի և այդ ծրագրում ընդգրկված Հայաստանի Հանրապետության այլ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողների նկատմամբ Օրենսգրքի 150-րդ հոդվածի 2-րդ մասը շարունակում է կիրառվել մինչև 2029 թվականի դեկտեմբերի 31-ը ներառյալ:)

(150-րդ հոդվածի 8-րդ մասը 25.06.19 <O-68-Ն օրենքի 71-րդ հոդվածի համաձայն ուժի մեջ է մտնում 2020 թվականի հունվարի 1-ից և կիրառվում է 2020 թվականի հունվարի 1-ից հետո ընկած

ժամանակահատվածներին վերագրվող (այդ ժամանակահատվածների գործունեության արդյունքում ստացվող) շահույթներից՝ որպես շահույթի բաշխում, մասնակցի ստացած շահաբաժինների վրա:)
(150-րդ հոդվածի 9-րդ և 10-րդ մասերը 25.06.19 [ՀՕ-68-Լ](#) օրենքի 71-րդ հոդվածի համաձայն ուժի մեջ են մտնում 25.06.19 [ՀՕ-68-Լ](#) օրենքի պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից և փարածվում են նաև մինչև 25.06.19 [ՀՕ-68-Լ](#) օրենքն ուժի մեջ մտնելը գործող խմբագրությամբ՝ Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի համաձայն՝ ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող՝ 2018 թվականի հուլիսի 1-ից հետո կատարված՝ ավտոմեքենաների օտարման գործարքների նկատմամբ:)
(հոդվածը 12.04.22 [ՀՕ-92-Լ](#) օրենքի 1-ին հոդվածի 1-ին, 2-րդ, 4-րդ, 5-րդ կետերի փոփոխություններով ուժի մեջ կմտնի 2023 թվականի հունվարի 1-ից)

Հոդված 288. Հարկային մարմնում հաշվառման կանգները

1. Պետական ռեգիստրի գործակալությունում պետական գրանցում (հաշվառում) ստացող կազմակերպությունները և պետական հաշվառում ստացող անհատ ձեռնարկատերերը ՀՎՀՀ-ն ստանում են պետական ռեգիստրի գործակալության միջոցով:
2. Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից պետական գրանցում (հաշվառում) ստացող կազմակերպությունները ՀՎՀՀ-ն ստանում են Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի միջոցով՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի և հարկային մարմնի համատեղ հրամանով սահմանված կարգով:
3. Նոտարները, անհատ ձեռնարկատեր չհանդիսացող ֆիզիկական անձինք, Հայաստանի Հանրապետությունում հավատարմագրված դիվանագիտական ներկայացուցչությունները և հյուպատոսական հիմնարկները, դրանց հավասարեցված միջազգային կազմակերպությունները, մշտական հաստատությունները (բացառությամբ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունների մասնաճյուղերի և ներկայացուցչությունների, որոնք հաշվառվում են պետական ռեգիստրի գործակալությունում) ՀՎՀՀ ստանալու համար դիմում են հարկային մարմնին: Սույն մասում նշված հարկ վճարողների՝ հարկային մարմնում հաշվառման կանգները կարգը սահմանում է Կառավարությունը:
4. Պետական ռեգիստրի գործակալությունում նոր գրանցված կազմակերպությունը հաշվառվում է իր պետական գրանցման (օրենքով սահմանված դեպքերում՝ պետական հաշվառման) վայրի հասցեն սպասարկող հարկային մարմնում:
5. Պետական ռեգիստրի գործակալությունում նոր հաշվառված անհատ ձեռնարկատերը հաշվառվում է իր բնակության կամ հաշվառման հասցեն սպասարկող հարկային մարմնում:
6. Նոտարը հաշվառվում է իր նոտարական տարածքը սպասարկող հարկային մարմնում: Նոտարական տարածքը և հարկային մարմնի սպասարկման տարածքները չհամընկնելու դեպքում նոտարը հաշվառվում է իր գործունեության իրականացման հասցեն սպասարկող հարկային մարմնում:
7. Անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձը հաշվառվում է իր բնակության կամ հաշվառման հասցեն սպասարկող հարկային մարմնում:
8. Հայաստանի Հանրապետությունում հավատարմագրված դիվանագիտական ներկայացուցչությունները և հյուպատոսական հիմնարկները, դրանց հավասարեցված միջազգային կազմակերպությունները հաշվառվում են իրենց մշտական ներկայացուցչության (մասնավորապես՝ նստավայր, գրասենյակ) գտնվելու տարածքը սպասարկող հարկային մարմնում:
9. Եթե ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձի կողմից Հայաստանի Հանրապետությունում իրականացվող գործունեությունը բնութագրվում է մշտական հաստատության՝ Օրենսգրքի 27-րդ հոդվածով սահմանված հատկանիշներով, ապա տվյալ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձի մշտական հաստատությունը (բացառությամբ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունների մասնաճյուղերի և ներկայացուցչությունների, որոնք հաշվառվում են պետական ռեգիստրի գործակալությունում) հաշվառվում է Օրենսգրքի 27-րդ հոդվածով սահմանված՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեության վայրերից որևէ մեկի հասցեն սպասարկող հարկային մարմնում: Եթե ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձի կողմից Հայաստանի Հանրապետությունում իրականացվող գործունեությունը դեռևս չի բնութագրվում մշտական հաստատության՝ Օրենսգրքի 27-րդ հոդվածով սահմանված հատկանիշներով, ապա տվյալ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձի մշտական հաստատությունը (բացառությամբ ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունների մասնաճյուղերի և ներկայացուցչությունների, որոնք հաշվառվում են պետական ռեգիստրի գործակալությունում) կարող է հաշվառվել Օրենսգրքի 27-րդ հոդվածով սահմանված՝

Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեության վայրերից որևէ մեկի հասցեն սպասարկող հարկային մարմնում:

9.1. Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կողմից Հայաստանի Հանրապետության անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին էլեկտրոնային ծառայության մատուցման դեպքում ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը հարկային մարմնում հաշվառվում է Կառավարության սահմանած [կարգով](#): Հարկային մարմնում հաշվառված էլեկտրոնային ծառայություն մատուցող՝ Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունների ցանկը հրապարակվում է հարկային մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

[9.2. Ապրանքների էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում առևտրի էլեկտրոնային հարթակը շահագործող Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական հաստատություն չունեցող ԵՏՄ անդամ այլ պետության ոչ ռեզիդենտ կազմակերպության կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից անհատ ձեռնարկատեր կամ նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձին ապրանքների մատակարարման դեպքում ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունը կամ անհատ ձեռնարկատերը հարկային մարմնում հաշվառվում է Կառավարության սահմանած կարգով:](#)

10. Հարկ վճարողը համարվում է հաշվառված հարկային մարմնում միասնական էլեկտրոնային գրանցամատյանում համապատասխան գրառում կատարելու պահից:

(288-րդ հոդվածը փոփ. 23.03.18 ՀՕ-261-Ն, լրաց. 17.11.21 ՀՕ-359-Ն)

(17.11.21 ՀՕ-359-Ն օրենքն ունի անցումային դրույթ)

Հոդված 327. Միասնական հաշվին գումարների մուտքագրումը և միասնական հաշվից գումարների վերադարձը

1. Ուսումնասիրության արդյունքներով հիմնավորված գումարները ենթակա են մուտքագրման միասնական հաշվին՝ հարկային մարմնի սահմանած ձևի եզրակացության հիման վրա: Եզրակացությունը հարկային մարմինը կազմում և ներկայացնում է գանձապետարան՝ գումարների հիմնավորվածությունը հիմնավորող փաստաթղթերը՝ համալիր հարկային ստուգման ակտը կամ ուսումնասիրության արձանագրությունը ուժի մեջ մտնելու, իսկ դատարանի վճիռը, բողոքարկման հանձնաժողովի որոշումը, ճշտված հարկային հաշվարկը հարկային մարմին ստացվելու օրվան հաջորդող երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում:

2. Միասնական հաշվում առկա գումարները ենթակա են վերադարձման հարկ վճարողին նրա կողմից հարկային մարմին ներկայացված՝ հարկային մարմնի սահմանած ձևով և կարգով լրացված դիմումի հիման վրա՝ այն ստանալուց հետո՝ 20 օրվա ընթացքում, իսկ գործող օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագիր ունեցող հարկ վճարողների դեպքում՝ դիմումն ստանալուց հետո՝ 10 օրվա ընթացքում: Վերադարձը կատարվում է դիմումում նշված գումարի չափով, սակայն ոչ ավելի, քան վերադարձման օրվա դրությամբ միասնական հաշվում առկա գումարի չափից: Միասնական հաշվից գումարների վերադարձն իրականացնում է գանձապետարանը՝ գումարը փոխանցելով վճարողի բանկային հաշվին, [իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ վճարողի առաջարկած առևտրային բանկ՝ ֆիզիկական անձի անձնագրային տվյալներով իսկ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության սահմանած դեպքերում՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության սահմանած կարգով հարկային մարմին ներկայացված այլ հաշվին](#): Գումարի վերադարձը սույն մասով սահմանված ժամկետից 30 օրից ավելի ուշացնելու դեպքում այդ ժամկետին հաջորդող յուրաքանչյուր ուշացած օրվա համար հարկ վճարողին վճարվում է տույժ՝ վերադարձման ենթակա գումարի 0.03 տոկոսի չափով:

(327-րդ հոդվածը փոփ. 13.12.17 ՀՕ-264-Ն, լրաց. 05.05.21 ՀՕ-190-Ն)

(05.05.21 ՀՕ-190-Ն օրենքն ունի անցումային դրույթ)

Հոդված 337. Համալիր հարկային և տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումների հաճախականությունը (վերնագիրը լրաց. 23.03.22 ՀՕ-86-Ն)

1. Համալիր հարկային և տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումները նույն հարկ վճարողի մոտ, կախված դիսկայնության աստիճանից, իրականացվում են հետևյալ հաճախականությամբ.

1) համալիր հարկային ստուգման դեպքում՝
ա. բարձր ռիսկայնության դեպքում՝ ոչ ավելի հաճախ, քան հարկային տարվա ընթացքում մեկ անգամ,
բ. միջին ռիսկայնության դեպքում՝ ոչ ավելի հաճախ, քան երեք հաջորդական հարկային տարիների ընթացքում մեկ անգամ,

գ. ցածր ռիսկայնության դեպքում՝ ոչ ավելի հաճախ, քան հինգ հաջորդական հարկային տարիների ընթացքում մեկ անգամ.

2) տրանսֆերային գնագոյացման ստուգման դեպքում՝

ա. բարձր ռիսկայնության դեպքում՝ ոչ ավելի հաճախ, քան երեք հաջորդական հարկային տարիների ընթացքում մեկ անգամ,

բ. միջին ռիսկայնության դեպքում՝ ոչ ավելի հաճախ, քան չորս հաջորդական հարկային տարիների ընթացքում մեկ անգամ,

գ. ցածր ռիսկայնության դեպքում՝ ոչ ավելի հաճախ, քան հինգ հաջորդական հարկային տարիների ընթացքում մեկ անգամ:

2. Օրենսգրքի 336-րդ հոդվածին համապատասխան համալիր հարկային ստուգումների տարեկան ծրագիրը հաստատելիս և (կամ) փոփոխություններ կատարելիս սույն հոդվածի 1-ին մասով սահմանված ստուգումների հաճախականությունը կիրառվում է՝ ելնելով ծրագրի հաստատման համար հիմք հանդիսացած հարկային տարվա արդյունքներով հարկ վճարողների ռիսկայնության աստիճանից:

3. Սույն հոդվածի 1-ին մասով սահմանված սահմանափակումները չեն տարածվում թեմատիկ հարկային ստուգումների վրա:

4. Սույն հոդվածի 1-ին մասով սահմանված սահմանափակումները չեն տարածվում համալիր հարկային և տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումների անցկացման այն դեպքերի վրա, երբ՝

1) **(կեփոս ուժը կորցրել է 21.12.17 ՀՕ-266-Ն)**

2) պետության օրինական շահերին վնաս հասցնելու կամ դրա վտանգի, այդ թվում՝ հարկի գումար, հարկման բազա թաքցնելու կամ դրանք պակաս ցույց տալու կամ հարկային մարմնին հսկողության լիազորություններ վերապահող իրավական ակտերի պահանջները խախտելու մասին պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կամ կազմակերպությունների կամ ֆիզիկական անձանց գրավոր տեղեկության հիման վրա վարչապետից ստացվել է գրավոր հանձնարարական.

3) հարկ վճարողը համալիր հարկային ստուգումների տարեկան ծրագիրը կազմելու կամ դրան նախորդող հարկային տարվա ընթացքում չի ներկայացրել առնվազն երկու հաշվետու ժամանակաշրջաններին վերաբերող հարկային հաշվարկներ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Օրենսգրքով սահմանված կարգով հարկ վճարողը չի կրում հարկային հաշվարկ ներկայացնելու պարտավորություն.

4) համալիր հարկային ստուգումը վերաբերում է համալիր հարկային ստուգմամբ ստուգվող իրավահաջորդ կազմակերպության իրավանախորդին (իրավանախորդներին) կամ համալիր հարկային ստուգումների տարեկան ծրագրում ներառված կազմակերպությունների իրավահաջորդներին.

5) համալիր հարկային ստուգումն իրականացվում է լուծարային գործընթաց սկսելու մասին դիմում ներկայացրած կազմակերպությունում կամ Օրենսգրքով սահմանված դեպքերում անհատ ձեռնարկատիրոջը պետական հաշվառումից հանման հիմքով ներկայացված դիմումի հիման վրա կամ հաշվառումից հանված անհատ ձեռնարկատիրոջ մոտ.

6) հարկ վճարողը (գործադիր մարմնի ղեկավարը) կամ նրան փոխարինող պաշտոնատար անձը դիմում է ներկայացրել համալիր հարկային և (կամ) տրանսֆերային գնագոյացման ստուգում իրականացնելու վերաբերյալ.

7) հարկային տարվա ընթացքում հարկ վճարողի մոտ օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունքում արձանագրվել են ապրանքների մատակարարման կամ տեղափոխության գործարքների փաստաթղթավորման համար Օրենսգրքով սահմանված պահանջների մեկից ավելի խախտումներ: Սույն կետում նշված դեպքում համալիր հարկային ստուգումների հանձնարարագրեր կարող են տրվել միայն տվյալ հարկային տարվա ընթացքում.

8) իրականացվում են համալիր հարկային կամ բնապահպանական հարկով հարկման բազայի չափաքանակների (սահմանափակումների) կամ բնօգտագործման վճարի բազայի չափաքանակների (սահմանափակումների) ստուգումներ այն հարկ վճարողների մոտ, որոնք ընդգրկված են հարկային և համապատասխան լիազոր մարմիններից որևէ մեկի ստուգումների տարեկան ծրագրում.

9) հարկ վճարողի կատարած՝ հարկային մարմնին հսկողության լիազորություններ վերապահող իրավական ակտերի պահանջների խախտումներն արձանագրվել են նույն հարկ վճարողի մոտ հանդիպակաց հարկային ուսումնասիրության արդյունքում.

10) համալիր հարկային և (կամ) տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումը նշանակվել է Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքին համապատասխան: Սույն կետում նշված համալիր հարկային կամ տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումներն իրականացվում են ~~հետաքննության մարմնի կամ~~ քննիչի պատճառաբանված որոշման հիման վրա՝ որոշմամբ նշված հարցերի և ժամանակաշրջանի շրջանակներում: ~~Հետաքննության մարմնի կամ քննիչի~~ **Քննիչի** պատճառաբանված որոշման պատճենն ստուգման հանձնարարագրի հետ տրամադրվում է հարկ վճարողին (գործադիր մարմնի ղեկավարին) կամ նրան փոխարինող պաշտոնատար անձին.

11) համալիր հարկային ստուգումն իրականացվում է պետական գույքի մասնավորեցման համար լիազոր պետական մարմնի պահանջով, եթե ստուգման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է 51 տոկոսից ավելի պետական մասնակցությամբ հարկ վճարողի մասնավորեցման նախապատրաստական աշխատանքների իրականացմամբ:

(337-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, փոփ. 23.03.18 ՀՕ-261-Ն, խմբ. 21.06.18 ՀՕ-338-Ն, լրաց., խմբ. 23.03.22 ՀՕ-86-Ն)

Հոդված 338. Վերստուգումները

1. Վերստուգումը հարկային հսկողության շրջանակներում հարկային մարմնի կողմից հարկ վճարողի մոտ (համալիր հարկային կամ տրանսֆերային գնագոյացման ստուգմամբ ստուգված ժամանակաշրջաններում կազմակերպության վերակազմակերպման դեպքերում՝ իրավահաջորդի (իրավահաջորդների) մոտ նաև իրավանախորդների մասով) համալիր հարկային կամ տրանսֆերային գնագոյացման ստուգմամբ ստուգված հաշվետու ժամանակաշրջանի և ստուգված հարցերի երկրորդ և ավելի անգամ նույն տեսակի համալիր հարկային կամ տրանսֆերային գնագոյացման ստուգումն է, որը կարող է իրականացվել հետևյալ հիմքերով.

1) հարկ վճարողի (գործադիր մարմնի ղեկավարի) կամ նրան փոխարինող պաշտոնատար անձի դիմումի հիման վրա.

2) վարչապետի գրավոր հանձնարարությամբ.

3) եթե հարկային մարմնի ծառայողական քննության արդյունքներով կամ սահմանված կարգով օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռով հաստատվել են նախորդ համալիր հարկային կամ տրանսֆերային գնագոյացման ստուգում իրականացրած պաշտոնատար անձի (անձանց) անօրինական գործողությունները.

4) եթե հարկ վճարողի մոտ հանդիպակաց հարկային ուսումնասիրությամբ արձանագրվել են համալիր հարկային կամ տրանսֆերային գնագոյացման ստուգմամբ ստուգված հաշվետու ժամանակաշրջաններին վերաբերող՝ հարկային մարմնին հսկողության լիազորություններ վերապահող իրավական ակտերի պահանջների խախտումներ, որոնք համալիր հարկային ստուգմամբ չեն արձանագրվել.

5) համալիր հարկային կամ տրանսֆերային գնագոյացման ստուգում իրականացրած պաշտոնատար անձանց գործողությունները վերադասության կարգով բողոքարկվելու դեպքում, եթե հարկային մարմնի բողոքարկման հանձնաժողովը կայացրել է վերստուգում անցկացնելու մասին որոշում:

Ընդ որում, հարկային մարմնի բողոքարկման հանձնաժողովը վերստուգում անցկացնելու որոշում կարող է կայացնել միայն այն դեպքում, երբ հարկային ստուգում իրականացրած անձանց գործողությունների դեմ բերված բողոքը հնարավոր է բավարարել միայն վերստուգման դեպքում, և եթե վերստուգում իրականացնելու մասին հարկ վճարողը հայտնել է իր գրավոր համաձայնությունը: Վերստուգում իրականացնելու մասին հարկ վճարողի կողմից գրավոր համաձայնություն չհայտնվելու դեպքում հարկային ստուգում իրականացրած անձանց գործողությունների դեմ բերված բողոքն այդ մասով մերժվում է.

6) եթե համալիր հարկային կամ տրանսֆերային գնագոյացման ստուգման ընթացքում օտարերկրյա պետություններ կատարված հարցումների պատասխաններն ստացվել են Օրենսգրքի 341-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին կետով ստուգման ընթացքի կասեցման համար սահմանված առավելագույն ժամկետն ավարտվելուց հետո՝ ստացված պատասխանի հիման վրա վերստուգում անցկացնելու անհրաժեշտության դեպքում.

7) Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքին համապատասխան վերստուգում նշանակվելու դեպքում: Սույն կետում նշված վերստուգումներն իրականացվում են ~~հետաքննության մարմնի կամ~~ քննիչի պատճառաբանված որոշման հիման վրա՝ որոշմամբ նշված հարցերի և ժամանակաշրջանի շրջանակներում: ~~Հետաքննության մարմնի կամ քննիչի~~ **Քննիչի** պատճառաբանված որոշման պատճենը ստուգման հանձնարարագրի հետ միասին տրամադրվում է հարկ վճարողին կամ նրա պաշտոնատար անձին:

(338-րդ հոդվածը լրաց. 21.12.17 ՀՕ-266-Ն, փոփ. 23.03.18 ՀՕ-261-Ն, խմբ., լրաց. 23.03.22 ՀՕ-86-Ն)

Հոդված 350. Հարկային հսկողության ընթացքում օգտագործվող տեղեկությունները

1. Հարկային մարմինը հարկային հսկողություն իրականացնելիս օգտագործում է հարկային մարմնին տրամադրված կամ հարկային մարմնի կողմից ստացված, այդ թվում՝ հրապարակային աղբյուրներում (համացանցում) կամ ինքնաշխատ տեղեկատվական բազաներում առկա, ինչպես նաև հարկ վճարողների կողմից իրենց կամ այլ հարկ վճարողների վերաբերյալ իրենց մոտ առկա կամ պահվող՝ հարկերի հաշվարկմանն առնչվող գործարքների, Կառավարության սահմանած ցանկում ընդգրկված և Կառավարության սահմանած կարգով ներկայացվող ապրանքների, ծառայությունների, աշխատանքների ծավալների, դրանց տեղաշարժի, իրացման փաստացի գների, ինչպես նաև իրենց կողմից և իրենց հաշվին վճարված եկամուտների, պահված հարկերի, գույքի կամ եկամուտների, հարկման նպատակով անհրաժեշտ այլ տվյալների վերաբերյալ տեղեկությունները, այդ թվում՝ երրորդ անձից ստացված տեղեկությունները, վարչական կամ քրեական վարույթում կամ օպերատիվ հետախուզական գործունեության ընթացքում կամ արդյունքում որպես ապացույց գնահատվող գործում առկա բացատրությունները, ցուցմունքները, փորձագիտական եզրակացությունները, փաստաթղթերը, նյութերը, իրերը, ինչպես նաև այն հանգամանքները, որոնք իր հայեցողությամբ հարկային մարմինը պիտանի և անհրաժեշտ է համարում գործի փաստական հանգամանքների բացահայտման և գնահատման համար:

2. Երրորդ անձ են համարվում պետական կառավարման կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինը, հարկ վճարողը, որոնք Կառավարության սահմանած կարգով կամ հարցման միջոցով հարկային մարմին են ներկայացնում այլ հարկ վճարողի գործարքի կամ գործառնության կամ գործունեության վերաբերյալ տեղեկություններ:

3. Բանկային, առևտրային, հարկային կամ օրենքով պահպանվող այլ գաղտնիք կազմող տեղեկությունները հարկային մարմինը պահպանում է Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

(350-րդ հոդվածը փոփ. 23.03.18 ՀՕ-261-Ն, խմբ. 03.06.20 ՀՕ-307-Ն, փոփ. 04.06.21 ՀՕ-276-Ն, խմբ. 04.03.22 ՀՕ-55-Ն, փոփ. 07.07.22 ՀՕ-299-Ն)

(04.06.21 ՀՕ-276-Ն օրենքն ունի անցումային դրույթ)

(04.03.22 ՀՕ-55-Ն օրենքն ունի անցումային դրույթ)

Հոդված 350.1 Բանկային գաղտնիք համարվող տեղեկությունների ստացումը

1. Օրենսգրքի 17-րդ բաժնով սահմանված հարկային հսկողության շրջանակում բանկային գաղտնիք համարվող տեղեկություններ ստանալու նպատակով հարկային հսկողություն իրականացնող պաշտոնատար անձինք հարկ վճարողից (բացառությամբ ֆիզիկական անձի) գրավոր պահանջում են էլեկտրոնային կամ թղթային եղանակով տրամադրել հարկային հսկողության ժամանակահատվածին վերաբերող յուրաքանչյուր հաշվի վերաբերյալ էլեկտրոնային կամ թղթային բանկային հաշվի քաղվածքը, ինչպես նաև սույն կետում նշված բանկային հաշվի քաղվածքը հարկային մարմնի կողմից Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի միջոցով ստանալու համաձայնությունը:

2. Հարկ վճարողի (բացառությամբ ֆիզիկական անձի) կողմից սույն հոդվածի 1-ին մասով սահմանված հարկային հսկողություն իրականացնող պաշտոնատար անձանց գրավոր պահանջով բանկային հաշվի քաղվածք չտրամադրելու դեպքում, բացառությամբ սույն հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված դեպքի, հարկային մարմինը բանկային հաշվի քաղվածքը ստանում է դատարանի որոշման հիման վրա՝ Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով: Հարկային մարմինը սույն հոդվածով նախատեսված կարգով բանկային հաշվի քաղվածքը կարող է ստանալ նաև հարկ վճարողի (բացառությամբ ֆիզիկական անձի) կողմից բանկային հաշվի

քաղվածքը հարկային մարմնի կողմից Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի միջոցով ստանալու համաձայնությունը չտրամադրելու դեպքում:

3. Եթե հարկ վճարողը (բացառությամբ ֆիզիկական անձի) հարկային մարմնին տրամադրել է բանկային հաշվի քաղվածքը հարկային մարմնի կողմից՝ տվյալ հաշիվը սպասարկող բանկից ստանալու համաձայնություն, ապա հարկային մարմինը բանկային հաշվի քաղվածքը ստանալու նպատակով էլեկտրոնային համակարգի միջոցով կարող է դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ տվյալ բանկային հաշիվը սպասարկող բանկային հաշվի քաղվածքը ստանալու համար: Սույն մասով նախատեսված էլեկտրոնային համակարգի տեխնիկական բնութագիրը և տեղեկությունների փոխանակման կարգը սահմանում են Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը և հարկային մարմինը՝ համատեղ հրամանով:»:

Հոդված 351. Անուղղակի եղանակներով հարկման բազաների և հարկային պարտավորությունների գնահատումը

1. Համալիր հարկային ստուգումների ընթացքում հարկային մարմինն անուղղակի եղանակներով իրականացնում է հարկ վճարողի հարկման բազաների և հարկային պարտավորությունների գնահատում (վերագնահատում)՝ հետևյալ հիմքերից որևէ մեկի առկայության դեպքում.

1) օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հաշվապահական հաշվառման կամ հարկային պարտավորություններին առնչվող հաշվառման բացակայությունը.

2) հարկային պարտավորությունների հաշվարկման համար սահմանված տեղեկությունների կամ փաստաթղթերի չներկայացումը.

3) հաշվապահական հաշվառման համակարգչային ծրագրի միջոցով ստեղծված ֆայլի պատճենն օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում ստուգում իրականացնող պաշտոնատար անձանց էլեկտրոնային կրիչով չտրամադրումը.

4) հարկային մարմին ներկայացրած հարկային հաշվարկներում ոչ հավաստի տվյալների ներառումը:

5) հաշվապահական հաշվառումը «Հաշվապահական հաշվառման մասին» օրենքով նախատեսված նորմերի կամ կանոնների խախտմամբ վարելը որի հետևանքով անհնար է դառնում հարկային օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հարկ վճարողի հարկային պարտավորությունները հաշվարկելը կամ ստուգումը ներառող հարկային տարում 200 մլն. դրամը գերազանցող իրացման շրջանառություն կամ համախառն եկամուտ ունեցող հարկ վճարողի կողմից առևտրական (առք ու վաճառքի) գործունեության մասով անալիտիկ հաշվառում չվարելը կամ անալիտիկ հաշվառման տվյալները չտրամադրելը.

6) հաշվապահական հաշվառման կամ հարկային պարտավորություններին առնչվող հաշվառման փաստաթղթերում կամ հարկային հաշվարկներում արտացոլված հարկի հաշվարկման առնչվող տվյալների և հարկային պարտավորություններ առաջացնող գործառնությունների վերաբերյալ բանկային հաշվի քաղվածքում արտացոլված տվյալների անհամապատասխանությունը:

2. Սույն հոդվածի կիրառության իմաստով՝ հարկային մարմին ներկայացված հարկային հաշվարկներում ներառված տվյալները համարվում են ոչ հավաստի, եթե՝

1) հարկ վճարողի մոտ որևէ հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում իրականացված չափագրումների արդյունքներով և հարկ վճարողի կողմից նույն հաշվետու ժամանակաշրջանի համար հարկային մարմին ներկայացված հարկային հաշվարկների տվյալներով հարկման բազաների հաշվարկված մեծությունների միջև առկա է 20 և ավելի տոկոսի չափով դրական տարբերություն.

2) հարկ վճարողի մոտ որևէ հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում իրականացված հսկիչ գնման արդյունքներով և հարկ վճարողի կողմից նույն հաշվետու ժամանակաշրջանի համար հարկային մարմին ներկայացված հարկային հաշվարկները կազմելու համար հիմք հանդիսացած (այդ թվում՝ հաշվապահական հաշվառման) տվյալներով գների միջև առկա է 20 և ավելի տոկոսի չափով դրական տարբերություն.

3) հարկային հսկողության իրականացման համար հարկային մարմին ներկայացված տեղեկությունների և հարկ վճարողի կողմից նույն ժամանակաշրջանի համար հարկային մարմին ներկայացված հարկային հաշվարկների հարկման բազաների տվյալների միջև առկա է 20 և ավելի տոկոսի չափով դրական տարբերություն.

4) կախյալ հարկ վճարողների միջև իրականացված՝ հարկման համար հիմք հանդիսացած գործարքների մասով առկա է համեմատելի հանգամանքներում այդ գործարքների համադրելի գներից 20 և ավելի տոկոսի չափով դրական տարբերություն:

3. Սույն հոդվածով սահմանված հասկացությունները կիրառվում են հետևյալ իմաստներով.

1) կախյալ հարկ վճարող՝ հարկ վճարող, որի որոշումները օրենքով չարգելված ձևով կանխորոշվում են մեկ այլ հարկ վճարողի կողմից (այդ թվում՝ Օրենսգրքին համապատասխան փոխկապակցված անձինք).

2) շուկայական գին՝ ապրանքների, աշխատանքների և ծառայությունների գին, որն առաջացել է շուկայում նույն, իսկ դրանց բացակայության դեպքում համանման ապրանքների, նույն աշխատանքների կամ նույն ծառայությունների առաջարկի և պահանջարկի փոխհարաբերության արդյունքում:

4. Հարկային մարմնի կողմից անուղղակի եղանակով հարկման բազաների գնահատման (վերագնահատման) ու հարկային պարտավորությունների հաշվարկման ժամանակ կիրառվում են հետևյալ մեթոդները.

1) համադրելի գների մեթոդ՝ հարկման օբյեկտները և հարկման բազաները գնահատվում (վերագնահատվում) են նույն ապրանքների, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ համանման ապրանքների, նույն աշխատանքների կամ նույն ծառայությունների համար համեմատելի հանգամանքներում շուկայական գների հետ համադրելու միջոցով: Համադրելի գների մեթոդի կիրառման հիմնական պայման է հանդիսանում նույն ապրանքների, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ համանման ապրանքների, նույն աշխատանքների կամ նույն ծառայությունների համար համեմատելի հանգամանքներում համադրելի շուկայական գների վերաբերյալ սույն հոդվածին համապատասխան ելակետային տվյալների (դրանցից որևէ մեկի) առկայությունը: Համադրելի գների մեթոդի կիրառման ժամանակ դիտարկվող գործարքի շուկայական գնի որոշման նպատակով կարող են կատարվել համադրելի շուկայական գնի ճշգրտումներ՝ հաշվի առնելով դիտարկվող գործարքի և համադրվող գործարքների պայմանները, գործունեության իրականացման վայրը, աշխատողների թիվը, մասնագիտացումը, շրջանառության ծավալները, ծախսերը, եկամուտները, շահութաբերությունը, սակայն ճշգրտման արդյունքում համադրելի շուկայական գինը կարող է նվազեցվել ոչ ավելի, քան 10 տոկոսի չափով.

2) ծախսային մեթոդ՝ հարկման օբյեկտների գնահատման (վերագնահատման) համար ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների շուկայական գինը որոշվում է որպես տվյալ ապրանքի, աշխատանքի կամ ծառայության գծով ծախս ճանաչվող՝ ձեռք բերելու, վերամշակելու (առկայության դեպքում) և այլ ծախսերի ու հավելագնի հանրագումար: Ծախսային մեթոդի կիրառման հիմնական պայման է հանդիսանում համեմատելի հանգամանքներում նույն ապրանքների, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ համանման ապրանքների, նույն աշխատանքների կամ նույն ծառայությունների մասով մեկ կամ ավելի գործարքների ընթացքում կատարված ծախսերի և հավելագնի վերաբերյալ սույն հոդվածին համապատասխան ելակետային տվյալների (դրանցից որևէ մեկի) առկայությունը: Ծախսային մեթոդի կիրառման ժամանակ դիտարկվող գործարքի շուկայական գնի որոշման նպատակով կարող են կատարվել համադրելի հավելագնի հիման վրա որոշված շուկայական գնի ճշգրտումներ՝ հաշվի առնելով դիտարկվող գործարքի և համադրվող գործարքների պայմանները, գործունեության իրականացման վայրը, աշխատողների թիվը, մասնագիտացումը, շրջանառության ծավալները, ծախսերը, եկամուտները, շահութաբերությունը, սակայն ճշգրտման արդյունքում համադրելի հավելագնի հիման վրա որոշված շուկայական գինը կարող է նվազեցվել ոչ ավելի, քան 10 տոկոսի չափով.

3) վերավաճառքի գնի մեթոդ՝ հարկման օբյեկտների գնահատման (վերագնահատման) համար ապրանքների շուկայական գինը որոշվում է որպես նույն ապրանքի հետագա վաճառքի (վերավաճառքի) գնի և վերավաճառողի կողմից տվյալ ապրանքի իրացման ծախսերի ու վերավաճառքի հավելագնի տարբերություն՝ առանց հաշվի առնելու վերավաճառողի կողմից տվյալ ապրանքը ձեռք բերելու գինը: Վերավաճառքի գնի մեթոդի կիրառման ժամանակ համադրելի վերավաճառողի հավելագինը հաշվի է առնվում պայմանով, որ ապահովվի նույն, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ համանման մեկ կամ ավելի համադրելի ապրանքների մասով գործարքների դեպքում տվյալ ոլորտի համար սովորաբար կիրառելի շահութաբերությունը: Վերավաճառքի գնի մեթոդի կիրառման հիմնական պայմաններն են տվյալ ապրանքի վաճառքի գնի վերաբերյալ տեղեկատվության բացակայությունը կամ ոչ հավաստի տվյալը, տվյալ ապրանքի վերավաճառքի գնի և վերավաճառողի իրացման ծախսերի առկայությունը.

4) շահույթի բաշխման մեթոդ՝ կախյալ հարկ վճարողների հարկման օբյեկտների գնահատման (վերագնահատման) համար որոշվում է շահույթի այն չափը, որը պետք է բաշխվեր գործարքի մասնակիցների միջև, եթե չլինեին կախյալ: Գործարքից ստացված շահույթի բաշխման մեթոդը նախատեսում է, որ գործարքին մասնակցող կախյալ հարկ վճարողներից յուրաքանչյուրին հատկացվում է տվյալ գործարքից ստացած ընդհանուր շահույթի (եկամտի կամ կրած վնասի) այնպիսի մաս, որը կախյալ չհամարվող անձը կարող էր ակնկալել համադրելի անկախ գործարքին մասնակցելիս: Շահույթի բաշխման

մեթոդը կիրառվում է այն դեպքում, երբ գործարքների փոխկապակցվածությամբ պայմանավորված հնարավոր չէ դրանք գնահատել առանձին.

5) զուտ շահույթի մեթոդ՝ կախյալ հարկ վճարողների հարկման օբյեկտների գնահատման (վերագնահատման) համար որոշվում է այն զուտ շահույթը, որը պետք է ստանալին գործարքի անկախ մասնակիցները՝ համեմատելի հանգամանքներում: Կախյալ հարկ վճարողների միջև կատարված գործարքների դեպքում ստացվող զուտ շահույթը համադրվում է համեմատելի հանգամանքներում անկախ և նույն, դրա բացակայության դեպքում՝ համանման ապրանքների, նույն աշխատանքների կամ նույն ծառայությունների մասով մեկ կամ մի քանի գործարքներից ստացվող զուտ շահույթի (եկամտի) հետ: Սույն կետի կիրառության իմաստով՝ գործարքներից ստացվող զուտ շահույթ է համարվում այդ գործարքների գծով ստացվող եկամտի և դրանց գծով ծախսերի դրական տարբերությունը.

6) վարձու աշխատողների թվաքանակի մեթոդ՝ հարկման օբյեկտների գնահատման (վերագնահատման) համար որոշվում է տարբեր գործունեության տեսակի աշխատողների թվաքանակի տեսակարար կշիռը (տոկոսային արտահայտությամբ) աշխատողների ընդհանուր թվաքանակի կազմում և այն բազմապատկվում է իրականացված գործունեության ընդհանուր արդյունքում ձևավորված համախառն եկամտի գումարով: Վարձու աշխատողների թվաքանակի մեթոդը կիրառվում է այն ժամանակ, երբ հարկ վճարողի կողմից տարբեր գործունեության տեսակների իրականացման արդյունքում ձևավորված համախառն եկամտի կազմում հստակ չէ, թե կոնկրետ գործունեության տեսակի արդյունքում ստացված եկամուտն ինչ տեսակարար կշիռ է կազմում.

7) չափագրման արդյունքների կիրառման մեթոդ՝ կիրառվում է հարկման բազաների գնահատման (վերագնահատման) համար հարկ վճարողի մոտ որևէ հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում իրականացված չափագրումների արդյունքներով և հարկ վճարողի կողմից նույն հաշվետու ժամանակաշրջանի համար ներկայացված հարկային հաշվարկների տվյալներով հարկման բազաների հաշվարկված մեծությունների միջև 20 և ավելի տոկոսի չափով դրական տարբերության դեպքում՝

ա. չափագրումների արդյունքների հիման վրա դրական տարբերության չափով ճշգրտվում են այն ամսական կամ եռամսյակային հաշվետու ժամանակաշրջանների հարկային պարտավորությունները, որոնց ընթացքում կատարվել են չափագրումներ, իսկ տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջաններ ունեցող հարկային պարտավորությունների վերահաշվարկման համար հաշվի են առնվում միայն սույն ենթակետում նշված ամսական կամ եռամսյակային հաշվետու ժամանակաշրջանների ճշգրտումները,

բ. չափագրման արդյունքների հիման վրա ճշգրտվում են նաև հարկային տարվա այն ամսական կամ եռամսյակային հաշվետու ժամանակաշրջանների հարկային պարտավորությունները, որոնց ընթացքում չեն կատարվել չափագրումներ, եթե հարկային տարվա ընթացքում հարկ վճարողի մոտ առնվազն չորս անգամ կատարվել են միևնույն հաշվետու ամսական կամ միևնույն հաշվետու եռամսյակին չվերաբերող չափագրումներ ու դրանց միջինացված (միջին թվաբանականով) արդյունքների և հարկ վճարողի կողմից նույն ժամանակաշրջանների համար ներկայացված հարկային հաշվարկներով հաշվարկված հարկման բազաների միջինացված (միջին թվաբանականով) մեծությունների միջև առկա է 20 և ավելի տոկոսի չափով դրական տարբերություն: Տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջաններ ունեցող հարկային պարտավորությունների վերահաշվարկման համար չափագրումներ չկատարված ամսական կամ եռամսյակային հաշվետու ժամանակաշրջանների ճշգրտումները կատարվում են սույն ենթակետում նշված տարբերությունների չափով,

գ. ամսական կամ եռամսյակային հաշվետու ժամանակաշրջանների ընթացքում կատարված չափագրումների արդյունքները միջինացվում են չափագրման իրականացման մեկ ժամկետ (րոպեները հաշվի չեն առնվում) միջին թվաբանականով և հաշվարկվում են համապատասխանաբար ամսական կամ եռամսյակային հաշվետու ժամանակաշրջանների բոլոր աշխատանքային օրերի համար՝ հաշվի առնելով հարկ վճարողի աշխատանքային ռեժիմը: Սույն կետի «բ» ենթակետում նշված դեպքում չափագրումների միջինացված արդյունքները հաշվարկվում են համապատասխան ամսական կամ եռամսյակային հաշվետու ժամանակաշրջանների համար սույն ենթակետով սահմանված կարգով հաշվարկված մեծությունների միջին թվաբանականով: Հաշվետու ժամանակաշրջանների հարկային պարտավորությունների ճշգրտման նպատակով տոնական օրերին կատարված չափագրման արդյունքները, ինչպես նաև հաշվետու ժամանակաշրջանում հարկ վճարողի գործունեության սահմանված կարգով դադարեցման ժամանակահատվածները հաշվի չեն առնվում.

8) հսկիչ գնումների արդյունքների կիրառման մեթոդ՝ կիրառվում է հարկման օբյեկտների գնահատման (վերագնահատման) համար հարկ վճարողի մոտ որևէ հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում օրենքով սահմանված կարգով իրականացված հսկիչ գնման արդյունքների և հարկ վճարողի կողմից նույն

հաշվետու ժամանակաշրջանի համար ներկայացված հաշվետվությունները կազմելու համար հիմք հանդիսացած (այդ թվում՝ հաշվապահական հաշվառման) տվյալներով գների միջև 20 և ավելի տոկոսի չափով դրական տարբերության դեպքում: Հսկիչ գնման արդյունքների հիման վրա դրական տարբերության չափով ճշգրտվում են այն ամսական կամ եռամսյակային հաշվետու ժամանակաշրջանների հարկային պարտավորությունները, որոնց ընթացքում կատարվել են հսկիչ գնումներ, իսկ տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների հարկային պարտավորությունների վերահաշվարկման մասով հիմք են ընդունվում միայն սույն կետում նշված ամսական կամ եռամսյակային հաշվետու ժամանակաշրջանների ճշգրտումները: Հսկիչ գնման արդյունքների հիման վրա սույն կետում նշված ճշգրտումները կատարվում են միայն այն ապրանքների, աշխատանքների և ծառայությունների գծով, որոնց մասով կատարվել են հսկիչ գնումներ:

5. Անուղղակի եղանակով հարկ վճարողի հարկման օբյեկտների գնահատման (վերագնահատման) և հարկային պարտավորությունների հաշվարկման մեթոդների կիրառման համար հիմք են ընդունվում հետևյալ ելակետային տվյալները.

1) հարկային և մաքսային մարմինների տեղեկատվական բազայում, ինչպես նաև հարկ վճարողի հարկային (մաքսային) գործում առկա տեղեկատվությունը, մասնավորապես՝

ա. հարկ վճարողի ներկայացրած հարկային հաշվարկներում արտացոլված տվյալները,

բ. Կառավարության սահմանած ցանկում ընդգրկված օգտակար հանածոների և դրանց արտադրատեսակների, ապրանքների արտադրության և շրջանառության ֆիզիկական ծավալները, ինչպես նաև իրացման փաստացի գները (այդ թվում՝ միջին),

գ. հսկիչ դրամարկղային մեքենաներով, այդ թվում՝ էլեկտրոնային հսկիչ դրամարկղային մեքենաներով իրականացված դրամական հաշվարկների հանրագումարը,

դ. գործարքների և գործողությունների փաստաթղթավորման նպատակով կիրառվող հաշվարկային փաստաթղթերի (հարկային հաշիվ, ճշգրտող հարկային հաշիվ, հաշիվ վավերագիր, ճշգրտող հաշիվ վավերագիր, հսկիչ դրամարկղային մեքենայի կտրոն և էլեկտրոնային հսկիչ դրամարկղային մեքենայի էլեկտրոնային կտրոն (միայն եկամուտները հիմնավորելու մասով) տվյալները,

ե. ստուգումների և (կամ) ուսումնասիրությունների (այդ թվում՝ հսկիչ գնման արդյունքները), գույքագրման և չափագրման տվյալները,

զ. ԵՏՄ անդամ չհամարվող պետություններից Հայաստանի Հանրապետություն ապրանքների ներմուծման կամ Հայաստանի Հանրապետության սահմանով ԵՏՄ անդամ չհամարվող պետություններ ապրանքների արտահանման դեպքում սահմանված կարգով որոշվող մաքսային արժեքը.

2) Օրենսգրքով սահմանված կարգով հարկային մարմին ներկայացվող (այդ թվում՝ երրորդ անձից ստացված) տեղեկությունները.

3) նույն ապրանքների, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ համանման ապրանքների, նույն աշխատանքների կամ նույն ծառայությունների համար համեմատելի հանգամանքներում համադրելի շուկայական գների որոշման համար անհրաժեշտ տեղեկատվությունը, մասնավորապես՝

ա. գույքի գնահատման գործունեություն իրականացնող սուբյեկտների, այլ մասնագիտական (փորձագիտական) կազմակերպությունների (բրոկերների, բորսաների) կողմից ծառայությունների կամ գույքի գնահատված արժեքը,

բ. պետական գնումների և բյուջետային ծախսերի նախահաշիվ կազմելու ժամանակ հիմք ընդունված գները, շինարարական պատվերների (այդ թվում՝ մրցույթների) շրջանակներում նախատեսված շահույթը,

գ. գնացուցակային (կատալոգային) գները, ինտերնետային կայքում տեղադրված,

հեռահաղորդակցության, մամուլի և զանգվածային լրատվության միջոցների հրապարակած, ինչպես նաև գովազդային տեղեկությունները,

դ. նույն ապրանքների, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ համանման ապրանքների աճուրդային կարգով ձևավորված իրացման գինը,

ե. Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի տեղեկությունները՝ տնտեսության տարբեր ճյուղերում գերիշխող դիրք գրավող կազմակերպությունների կողմից ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների իրացման գների վերաբերյալ,

զ. Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության կողմից սահմանված կարգով տրամադրված՝ ապրանքների իրացման միջին գները.

4) քրեական վարույթ իրականացնող մարմինների տրամադրած՝ հարկման համար հիմք հանդիսացող տվյալները.

5) համեմատելի հանգամանքներում գործող հարկ վճարողների կողմից կամ նրանց միջև համապատասխան ժամանակաշրջանում կիրառված գների ու հարկման համար հիմք հանդիսացող այլ ցուցանիշների (այդ թվում՝ ծախսերի, եկամուտների հավելագների, վերադիրների) մասին տվյալները, նույն ապրանքների, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ համանման ապրանքների, նույն աշխատանքների կամ նույն ծառայությունների գները:

6) օրենքով սահմանված կարգով ստացված այլ տեղեկություններ:

6. Սույն հոդվածի 4-րդ մասի 7-րդ և 8-րդ կետերով սահմանված մեթոդները կիրառվում են միայն սույն հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին և 2-րդ կետերով սահմանված դեպքերում:

7. Սույն հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված մեթոդների կիրառության իմաստով՝

1) վաճառքի գծով որպես ծախս ճանաչվող՝ ձեռքբերման, վերամշակման և այլ փաստաթղթավորված ծախսերի բացակայության դեպքում հիմք է ընդունվում ձեռնարկատիրական եկամտի մեջ 25 տոկոս շահութահարկով հարկման բազայի հաշվարկային ցուցանիշը:

2) վաճառքի գծով եկամուտների բացակայության դեպքում հիմք է ընդունվում ձեռքբերման, վերամշակման և այլ ծախսերի հանրագումարի նկատմամբ 33.3 տոկոս վերադիրի հաշվարկային ցուցանիշը:

8. Այն դեպքում, երբ բացակայում են հարկ վճարողի կողմից ապրանքների՝ այլ հաշվետու ժամանակաշրջաններում ձեռքբերումը (ստեղծումը) հիմնավորող փաստաթղթերը (տեղեկությունները, տվյալները), այդ ապրանքները համարվում են ձեռք բերված (ստեղծված) ստուգվող ժամանակաշրջանի վերջին հաշվետու (ամիս կամ եռամսյակ) ժամանակաշրջանում, բայց ոչ ուշ, քան այդ ապրանքների օտարման (օգտագործման, ծախսման) հաշվետու ժամանակաշրջանը՝ հաշվի առնելով նաև դրանց ստեղծման առանձնահատկությունները: Այն դեպքում, երբ բացակայում են հարկ վճարողի կողմից ապրանքների՝ ստուգվող ժամանակաշրջանում օտարումը հիմնավորող փաստաթղթերը (տեղեկությունները, տվյալները), այդ ապրանքները համարվում են օտարված ստուգվող ժամանակաշրջանի վերջին հաշվետու (ամիս կամ եռամսյակ) ժամանակաշրջանում, բայց ոչ շուտ, քան այդ ապրանքները ձեռք բերելու հաշվետու ժամանակաշրջանը:

9. Սույն հոդվածով սահմանված ելակետային տվյալների հիման վրա կիրառված որևէ մեթոդի արդյունքը հանդիսանում է հարկային մարմնի կողմից գնահատված (վերագնահատված) հարկման բազա: Հարկային մարմնի կողմից տարբեր մեթոդների կամ միևնույն մեթոդով տարբեր ելակետային տվյալների կիրառմամբ իրարից տարբերվող արդյունքներ (գնահատված (վերագնահատված) հարկման բազա) ստանալու դեպքում, հարկային մարմինը դրանցից ընտրում է նվազագույնը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ անուղղակի եղանակներով հարկային պարտավորությունների հաշվարկը կատարվում է օրենքով սահմանված կարգով քրեական վարույթ իրականացնող և ստուգման իրավասություն ունեցող այլ մարմինների կողմից հարկային մարմին ներկայացվող՝ հարկման համար հիմք հանդիսացող հարկման օբյեկտի (օբյեկտների) և հարկման բազայի (բազաների) հիման վրա, երբ հիմք են ընդունվում միայն այդ տվյալները:

10. Սույն հոդվածի 9-րդ մասին համապատասխան՝ հարկ վճարողի հարկման բազաների գնահատման (վերագնահատման) արդյունքների կիրառման վերաբերյալ որոշումը (եզրակացությունը) ընդունում է հարկային մարմին՝ ստուգումն իրականացնող կառուցվածքային ստորաբաժանման ղեկավարը: Այդ որոշումը կարող է ընդունվել ստուգումը փաստացի սկսվելու օրվանից մինչև ստուգման ավարտի օրն ընկած ժամանակահատվածում:

11. Սույն հոդվածին համապատասխան գնահատված (վերագնահատված) հարկման բազայի (բազաների) հիման վրա հարկ վճարողի հարկային պարտավորությունները հաշվարկվում են Օրենսգրքով սահմանված կարգով: Եթե հարկ վճարողի կողմից հարկային մարմին ներկայացրած հարկային հաշվարկներում արտացոլված հարկման բազաները գերազանցում են սույն հոդվածին համապատասխան որոշված հարկման բազայի չափը, ապա հիմք են ընդունվում հարկ վճարողի հարկային հաշվարկներով ներկայացված տվյալները:

**(351-րդ հոդվածը փոփ. 23.03.18 ՀՕ-261-Ն, լրաց. 12.04.22 ՀՕ-103-Ն)
(12.04.22 ՀՕ-103-Ն օրենքն ունի անցումային դրույթ)**

Հոդված 28. Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ

1.Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2023 թվականի հունվարի 1-ից, բացառությամբ սույն օրենքի 14-րդ հոդվածի: Սույն օրենքի 14-րդ հոդվածն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հունվարի 1-ից:

2. Սույն օրենքի 18-րդ և 19-րդ հոդվածների դրույթների կիրարկումն ապահովող որոշումները Կառավարությունը ընդունում է նշված դրույթներն ուժի մեջ մտնելուց հետո եռամսյա ժամկետում:

3. Սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելու օրվանից ֆիզիկական անձի կողմից ավտոմեքենայի (հաշվառված կամ պետական գրանցում ստացած) օտարման գործարքներից առաջացած Օրենսգրքով սահմանված կարգով հաշվարկվման և վճարման ենթակա եկամտային հարկերի չկատարված պարտավորությունների վրա Օրենսգրքի 44-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված վաղեմության ժամկետը չի տարածվում: